

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izdatništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za ljubljanske pokrajine pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3116
IZKljučno ZASTOPSTVO za oglašje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: vsak mesec po Lir 18.-,
za inozemstvo pa Lir 22.80

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24
Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Duelli di artiglierie

Numerosi scontri aerei sul fronte egiziano si sono risolti a vantaggio degli aviatori dell'Asse: 14 velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 22 luglio 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 785:

Vivaci duelli di artiglierie e attività di reparti esploranti sul fronte egiziano, dove numerosi scontri aerei si sono risolti a vantaggio degli aviatori dell'Asse. Sette »Hurricane« e due »Curtiss« venivano abbattuti dalla caccia tedesca, due »Spitfire« dalla nostra. Due altri velivoli britannici precipitarono colpiti dalle batterie contraeree

durante una fallita incursione su Tobruk.

Formazioni di bombardieri hanno attaccato le basi di Malta; uno »Spitfire« è stato distrutto nel cielo dell'isola.

Un ricognitore della R. Marina intercettato nel Mediterraneo occidentale da tre cacciatori nemici ne abbatté uno e rientrava alla base con quattro membri dell'equipaggio feriti dopo aver assolto la sua missione.

Topniški dvoboji

Številni letalski spopadi na egiptskem bojišču so se zaključili v dobro letalcem osi: 14 sovražnih letal uničenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 22. julija naslednje 785. vojno poročilo:

Vivahni dvoboji topništva in delovanje izvidniških oddelkov na egiptskem bojišču, kjer so se številni letalski spopadi zaključili v korist letalcev osi. Nemški lovci so sestrelili 7 letal tipa »Hurricane« in 2 letala tipa »Curtiss«, naša pa 2 letala tipa »Spitfire«, medtem ko so protiletalske baterije med neuspešnim letalskim napadom na Tobruk zadele 2 nadaljnji britanski letala, ki sta tresčili na tla.

Skupine bombnikov so napadle oporišče na Malti; eno letalo tipa »Spitfire« je bilo uničeno v zraku nad otokom.

Izvidnica kr. mornarice, ki so jo v zapadnem Sredozemlju napadli 3 sovražni lovci, je sestrelila enega izmed njih in se je vrnila v oporišče s 4 ranjenimi člani posadke, potem ko je izvršila svojo nalogo.

Akcije nemškega letalstva

Berlin, 22. jul. d. O delovanju nemškega letalstva na bojišču v severni Afriki javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, da so nemška letala v ponedeljek osredotočila svoje napade predvsem na ko-

lone britanskih motornih prevoznih sredstev na prostoru pri El Alameinu. Od letalskih bomb odnošno od bombnih drobcov je bilo zadeto veliko število motornih vozil, ki so postala nerabna. V teku napadalnih akcij so nemška letala v ponedeljek sestrelila za egiptsko fronto 4 sovražna letala. Lastne izgube so znašale samo 1 aparat.

Demantirane trditve ameriškega tiska

Lizbona, 22. jul. d. Ameriško časopisje je zadnji čas ponovno poročalo, da ima maršal Rommel za oskrbovanje svojega afriškega zbora na egiptskem bojišču na razpolago tudi francoske tovarne parnike. Te trditve ameriških listov so prišle v obzornost tudi na večerajšnji tiskovni konferenci v Washingtonu. Na tozalevna vprašanja pa je moral ameriški zunanji minister Hull informacije ameriškega časopisja zanikati s pripombo, da nima na razpolago nikakih informacij, ki bi potrjevale, da transportirajo francoske ladje po Sredozemskem morju oskrbo za čete maršala Rommla.

Porast ameriških izgub na morju

V preteklem tednu so dosegle potopitve ameriških prevoznih ladij višek

Lizbona, 22. jul. d. Ameriški vojni urad za kontrolo nad pomorsko plobo je snovi objavil, da so bile v preteklem tednu izgube zavezniškega transportnega brodogradništva največje, odkar je bil ustanovljen ta kontrolni urad. Kakor javljajo iz Washingtona, poročilo vojnega kontrolnega urada izrecno naglašajo, da so bile izgube v tem tednu dosti večje, kakor pa znaša v tem razdobju na novo zgrajena ladijska tonaža, čeprav postavlja ameriška ladjedeljska industrija, kakor pravi washingtonsko poročilo, nove rekorde v brzini gradnje novih ladij. Z izredno odkritostjo pripominjajo washingtonsko poročilo nadalje, da se v Zedinjenih državah z vso rigoroznostjo izvajajo dolžne ob prioritati vojnih transportov po morju. Ladje smejo prevzemati za prevoz razen vojnih potrebščin samo še redko blago take vrste, čigar transporti so nujno potrebni v vojnem gospodarstvu.

Buenos Aires, 22. jul. s. Severnoameriško mornariško ministrstvo objavlja, da je bil ob vzhodni obali Zedinjenih držav torpediran ameriški trgovski parnik manjše tonaže.

Lizbona, 22. jul. d. Iz Washingtona javljajo v sredo jutraj, da je ameriško mornariško ministrstvo objavilo poročilo o potopitvi nadaljnega britanskega trgovskega parnika ob vzhodni ameriški obali. V poročilu je rečeno, da je britansko ladjo potopila s topovskim ognjem neka podmornica približno 650 milj daleč od obale. Preživeli člani posadke potopljene parnika so se izkrcali v neki luči na vzhodnoameriški obali.

Lizbona, 22. jun. d. Iz Havane javljajo, da je kubansko mornariško ministrstvo objavilo izgubo nekega ameriškega tovornega parnika na Atlantiku, ki ga je torpedirala neka podmornica. Preživeli člani posadke, med katerimi je tudi več ranjencev, so se izkrcali v neki kubanski luči.

Lizbona, 22. jul. d. Iz Washingtona javljajo, da so z merodajnega vojaškega mesta objavili seznam ameriških izgub v Zedinjenih državah. Po tem seznamu naj bi do sedanjega dne vstopa v vojno izgubile 44.143 padlih, ranjenih in pogrešanih. Izmed padlih vojakov odpade največ žrtev na ameriško vojno mornarico, ki je po ameriškem seznamu izgubila 3420 častnikov in vojakov. Največ izgub ameriških sil na kopnem odprde na domačo filipinsko vojsko. Ameriški seznam ne navaja posebej izgub ameriškega letalstva, ker ne predstavlja samostojne vojaške enice, marveč je polovica dodeljena kopnim silam, polovica pa vojni mornarici.

Kriza angleške pomorske plovbe

Lizbona, 22. julija s. Admiral Chatfield piše v listu »Sunday Times«, da začnejo Angleži po poslednjih dogodkih, predvsem pa zaradi izgube ladjevja, vedno bolj izgubljati svoj tradicionalni občutek varnosti. Ta vojna je zopet enkrat dokazala, da je Anglija brez zadostne tonaže obsojena na lakoto. Prevozi po zraku ne morejo zadostiti za prehrano prebivalstva, da niti ne govorimo o potrebnih dobavah za vojsko in industrijo. Prav tako je nemogoče prevažati po zraku preko morja potrebno orožje. Velika Britanija je vse svoje politično življenje in vso upravo svojih kolonij naslanjala na plobo. Dve vojni sta ji dokazali, da je v primeru konflikta ta ploba nevarna točka imperija. V zadnjem času so se teža-

ve še povečale, ker plovejo trgovski parniki še vedno s hitrostjo izpred 30 let, navzlic ogromnemu napredku letalstva.

Potopljena angleška topničarka

Lizbona, 22. jul. s. Britanska admirali-teta objavlja, da je bila med borbo v Rokavskem prelivu zažgana britanska topničarka, ki jo je treba smatrati za izgubljeno.

Poškodovan angleški rušilec

La Linea, 22. jul. d. V gibraltarsko luko je priplul hudo poškodovan britanski rušilec. Z ladje so izkrcali večje število mrtvih in ranjenih.

Nemška letala nad Anglijo

Stockholm, 22. julija d. V noči na sredo so nemška letala napadla več krajev v vzhodni Angliji. Londonske informacije o teh napadih, o kolikor so bile dani na razpolago, ne vsebujejo še podrobnosti o povzročeni škodi.

Berlin, 22. julija d. V izvidniških poletih, ki so jih izvedla nemška letala v ponedeljek nad angleškim vodovjem in nad obalnimi področji Anglije, je bil vzhodno od Deal napaden britanski polagalec min. Kakor je bilo objavljeno s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so se vsa v teh poletih angažirana nemška letala z dobrimi rezultati vrnila na svoja oporišča.

Berlin, 22. jul. d. Včeraj in preteklo noč je nemško letalstvo nadaljevalo oborožene izvidniške operacije nad angleškim otokom in okolnim vodovjem. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so nemška letala med drugim iznenada napadla veliko radijsko postajo na otoku Wight. Včeraj so posamezna britanska letala skušala preleteti zapadne zasedene pokrajine, bila pa so v vseh primerih zavrnjena. V letalskih spopadih so bila 3 sovražna letala sestreljena.

Upokojitev angleškega letalskega maršala

Stockholm, 22. jul. d. Britanska informacijska služba javlja po poročilih londonskih dopisnikov švedskih listov, da je bil na lastno željo upokojen britanski letalski maršal sir Hugh Dowding. Kot britanski letalski maršal je Dowding vodil izjub polno usodo britanskega letalstva zadnji dve leti, prej pa je bil poveljnik lovskega oddelka britanskega letalstva.

Francoske ugotovitve o posadki na otoku Mayotte

Vichy, 22. jul. d. Iz francoske informacijskega ministrstva javljajo, da po izjavi francoskega generalnega guvernerja na Madagaskarju niso točne britanske vesti, da bi bilo na otoku Mayotte, ki so ga okupirale britanske sile, kako francosko podmorniško oporišče. Prav tako je generalni guverner Madagaskarja zanikal, da bi se podmornice posluževale kot oporišča otočne skupine Komore. Nadalje demantirajo s francoskega uradnega mesta, da bi bila kdaj na otoku Mayotte kaka francoska vojaška posadka, o kateri trdijo britanske vesti, da so jo izročile iz borbe s spretnimi operacijami britanskega vojaštva. Na otoku Mayotte je bila le poljeja, ki so jo tvorile čete domačinov.

Sovjetski odpor pri Rostovu zlomljen

Spodnji Don na široki fronti prekoračen — Italijanske čete zasedle premogovno področje Krasnij Lug

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. julija. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje vojno poročilo:

Po načrtu je bil odpor sovražnika v prostoru Rostova zlomljen. Nemške in zavezniške čete so pred utrjenimi mostiščmi, ki se razprostirajo v polkrogu okrog mesta.

Vzhodno od Donca je spodnji tok Dona na široki fronti prekoračen.

Italijanski oddelki so uspeli v zasledovalnih borbah dne 19. julija zavzeti važni premogovni revir Krasnij Lug. Pri tem so zajeli številne ujetnike in znaten vojni plen.

V velikem loku Dona nudijo slabše so-vražne skupine samo še nekaj odpora.

Severno in severozapadno od Voroneža so bili sovražni napadi po hudih borbah zavrnjeni. Pri tem je bilo uničenih 25 sovražnih tankov.

V zaledju srednjega odseka je uničenje nadaljnjih sovražnih skupin končano.

Južno od Ilmenskega jezera in pred mostiščmi na Volhovu je bilo več sovražnih napadov zavrnjenih s krvavimi izgubami za sovražnika. Pri tem je uničila posadka mostišča 31 sovražnih tankov, po večini v borbi iz največje bližine.

Na visokem severu so strmolavci napadli sovražne baterije na Ribickem otoku. Od 8. do 20. julija je izgubila sovjetska

vojska 829 letal. Od teh jih je bilo sestreljenih v letalskih spopadih 640, protiletalsko topništvo jih je sestrelilo 62, oddelki vojske 9, ostala pa so bila uničena na tleh. V istem času znašajo nemške izgube na vzhodni fronti 71 letal.

Po vojaško brezuspešnih podnevnih motilnih napadih posameznih angleških bombnikov na zapadno nemško ozemlje so angleški bombniki v pretekli noči vrgli večje število zažgalnih in eksplozivnih bomb zlasti na mesti in okolico Dulsburga in Mörsa. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Šest izmed napadajočih letal je bilo sestreljenih.

V teku napada lažjih pomorskih edinic v Rokavskem prelivu ni bila potopljena samo vodilna ladja angleškega brzega pomorskega oddelka, marveč je bilo poškodovanih tudi šest torpednih brzih čolnov, izmed katerih so se štirje potopili. Nemški lovci na podmornice so potopili še eno angleško topničarko, pri čemer so zastavo zaplenili in zajeli tudi nekaj ujetnikov.

Korvetni kapitan Wunderle, ki je vodil zaščitni oddelk nekega konvoja, se je po izvršeni nalogi s svojim oddelkom vrnil na oporišče brez izgub.

Ob nizozemski obali je mornariško topništvo sestrelilo 5 angleških letal.

Oddelki lovskih letal št. 54 je od začetak vojne sestrelili 2500 sovražnih letal.

Nemško prodiranje proti spodnjemu Donu

Berlin, 22. jul. s. V pristojnih vojaških krogih popularizirajo, da je nemško vrhovno poveljstvo zopet enkrat opustilo svojo običajno rezerviranost, ko je dalo jasno razumeti, kakšen je dejanski položaj v južnem odseku vzhodnega bojišča in kakšni bodo verjetni bližnji nadaljnji razvoji na tem področju. Jasno je, da so zmagovite čete v naglici zasedle področje Donca tudi v smeri proti njegovemu izlivu, kjer leži Rostov. Nadalje poudarjajo na istem mestu očitni demanti vseh iluzionističnih trditve sovjetske in angleške propagande, ki bi rada dopovedala, da se je v odseku pri Voronežu posrečilo boljševikom odvzeti pobudo Nemcem. Zanimiv je vojaški komentar, ki pravi: Uspehi, ki so jih dosegle nemške in zavezniške čete, izhajajo, kakor se vedno dogaja v podobnih primerih, tudi iz napak sovražnika. Glavne njegove napake so bile, da je žrtvoval množice ljudi in ogromne količine vojnih potrebščin v teku zimskih bitke, da je začel preventivno ofenzivo na področju pri Harkovu, ki se je spreminjala v sovjetski poraz, da je slepo zaupal neprimernim obrambnim sistemom, in končno, da je mislil, da bo lahko postavil proti nemškemu prodoru orožje prostora, kar je bilo ozadje strateškega umika v velikem slogu.

Glede na večerajnje izredno poročilo, ki poroča o potopitvi nadaljnjih 16 sovražnih ladij s 104.000 tonami, poudarjajo na pristojnem mestu, da je 7 izmed uničenih ladij pripadalo konvoju z vojnimi potrebščinami namenjenim na egiptsko bojišče. V nekaj dneh je torej nemškim podmornicam uspelo potopiti kakih 12 ladij, ki bi morale prepeljati v Egipt tanke, topove, letala in strelivo, kar vse general Auchinleck nujno potrebuje. Vsekakor so te izgube zelo resne. K sreči, pripominjajo ironično v Berlinu, je neki ameriški graditelj splošni duhoviti predlog, naj se namreč vse ladjedelnišne spremene v tvornice gigantskih prevoznih letal. 5000 teh letal bi namreč moglo prepeljati v 13 urah iz Zedinjenih držav na britansko otočje 770.000 ton vojnih potrebščin ali pol milijona vajakov. Nemčija bi z vsemi svojimi podmornicami ne mogla proti tem letalom ničesar ukreniti. Zanimivo je, da je ta predlog stavil Henry Kaiser, eden izmed organizatorjev načrta pomorskih gradenj, ki ga je obožiral Roosevelt. Očitno torej ta organizator nima več zaupanja v uresničenje tega programa.

Nemške čete v Voronežu

Berlin, 22. jul. s. Vsi današnji listi objavljajo zemljepisni položaj na področju pri Voronežu po večerajšnjem uradnem poročilu nemškega vrhovnega poveljstva. Iz dokumenta je jasno razvidno, da je mesto Voronež praktično v nemških rokah. Črta bojišča poteka namreč preko mesta, ki je po večini zasedeno po nemških četah. Samo v nekaterih oddaljenih okrajih mesta so še sovjetske čete, ki vzdržujejo tam elastičen in zelo problematičen odpor.

Strateški in gospodarski pomen Rostova

Berlin, 22. jul. s. Mesto Rostov ob Donu je eno izmed najpomembnejših mest Sovjetske zveze in šteje približno pol milijona ljudi. Mesto predstavlja v strateškem pogledu važno ključno postojanko. Tu je med drugim važen petrolejski vod, ki dobavlja kavkaski petrolej Doneški kotlini. Tudi pristanišče ima zelo živahen promet, saj je Rostov oddaljen komaj 50 km od Azovskega morja. Rečno pristanišče ob Donu je v tem mestu izredno moderno opremljeno. Pristaniške naprave segajo na obeh bregovih Dona v dolžino 800 m. Luka služi v prvi vrsti prometu z žitom. Po Odesi in Batumu je Rostov na tretjem mestu med črnomorskimi lukami. Sovjetske oblasti so mesto spremenile v veliko središče strojne industrije, ki je bila zlasti v zadnjem času primerno preurejena za proizvodnjo vojnih potrebščin. Zelo pomembna je proizvodnja eksplozivnih sredstev, granat, min, bomb, plinskih mask itd. V Rostovu so tudi tvornice poljedelskih strojev, v katerih je bilo zaposlenih 27.000 delavcev in ki so bile v zadnjem času prav tako spremenjene v tvornice za oboroževanje. Razen tega so v mestu tudi velike tvornice lokomotiv, avtomobilov in tvornice težke industrije, tvornice cementa, lvarne itd. Nič manj pomembna ni prehranjevalna industrija, kateri je treba dodati še rafinerije olja, tvornice margarine, mesnih konzerv, tobake, tvornice, tvornice čevljev, oblek in drugih oblačilnih predmetov, tvornice gradbenega gradiva, kemične tvornice, tvornice za izdelavo aluminija, za lakiranje kovin in obdelavo lesa.

Moskovsko priznanje porazov

Berlin, 22. julija. Ruski poraz se po samih informacijah iz Moskve, ki zvene kot obupni alarmantni klic anglosaskim zaveznikom, kaže vedno bolj jasn. Ako izvajemo moskovska uradna poročila, ki so brez vsake krivne vsebine, te informacije dovolj jasno prikazujejo dejanski vojaški položaj, ki je za Rusijo katastrofalen, čeprav ne smemo iskati vzrokov v številni podrejenosti, ki bi si je v ostalem ne mogel razlagati nihče, ki je verjel prejšnjim trditvam Moskve, po katerih naj bi bile nemške vojske pretekle zimo zdecimirane, na drugi strani pa pripraviš ogromne ruske rezerve, ki naj bi zadale sovražniku letos početi smrtni udarec. Ne glede torej na vzroke sedanjega vojaškega položaja zbuja jo v sovjetskih informacijah pozornost ugotovitve dejstev. Ko glasilo sovjetske vojske »Krasnaja zvezda« piše, da se je težišče bitke premaknilo na področje severno od Kavkaza, samo ugotavlja stvarnost, kakršna je nastala po poslednjih bitkah, ki so prisilile ruske čete k umiku. Obramba Kavkaza je za Timošenka izredno važna, a tudi izredno težka naloga, kajti na razpolago ima le ostanke svojih čet, uničenih v prejšnjih porazih. Po sedanjih informacijah, ki prihajajo iz Moskve, se sovjetski umik kaže vrši v redu. Sveda-

je treba to informacijo preceniti po njeni dejanski vrednosti. Ni si namreč mogoče misliti, da bi poražen general priznal, da njegove čete beže. Ako pa tega ne priznava Timošenko, še skoro priznavajo dopisniki agencije »Exchange Telegraph«, ki ne govorijo več kakor doslej o bojih zadnjih zaščitnic, ki naj bi varovale umik Timošenkov vojske, temveč poudarjajo, da je »stik s sovražnikom prekinjen«. To pomeni, da se ruske čete ne borijo več, temveč beže. Po poročilih iste agencije je najbolj nevaren položaj vzhodno od Rostova, kjer sta dve nemški oklopni koloni prodrli v stepe »ob Donu, potem ko sta zasedli Katši in Jermakorskaja. Rostov napada vojska generala Dietricha, ki napreduje v smeri od Taganroga, med tem ko se armada Schwedleja pomika vzdolž obale Dona in je priselja že v bližino rostovskih predmestij. Domnevajo, da se bo Timošenko še nadalje umaknil, samo, da bi rešil svojo vojsko za obrambo Kavkaza.

Londonski poročevalce lista »La Suisse« pa takole prikazuje položaj po angleški sodbi: Boje se, da bi se sovjetski umik izvršil v obliki pokreta z glavnim ciljem okoli Rostova. Ogrožen Stalingrad bi postal zelo nevarno in bi ga bilo težko ubraniti, ogražena področja bolj proti jugu, v smeri proti Novorosijsku in Krasnodaru pa bi postala zelo resna. Tudi ruski krogi v Londonu priznavajo resnost položaja, vendar pa upajo, da bodo Angleži in Američani izvršili nov pritisk na nemški vojni stroj. (Stampa Sera.)

Nemške čete v Voronežu

Berlin, 22. jul. s. Vsi današnji listi objavljajo zemljepisni položaj na področju pri Voronežu po večerajšnjem uradnem poročilu nemškega vrhovnega poveljstva. Iz dokumenta je jasno razvidno, da je mesto Voronež praktično v nemških rokah. Črta bojišča poteka namreč preko mesta, ki je po večini zasedeno po nemških četah. Samo v nekaterih oddaljenih okrajih mesta so še sovjetske čete, ki vzdržujejo tam elastičen in zelo problematičen odpor.

Strateški in gospodarski pomen Rostova

Berlin, 22. jul. s. Mesto Rostov ob Donu je eno izmed najpomembnejših mest Sovjetske zveze in šteje približno pol milijona ljudi. Mesto predstavlja v strateškem pogledu važno ključno postojanko. Tu je med drugim važen petrolejski vod, ki dobavlja kavkaski petrolej Doneški kotlini. Tudi pristanišče ima zelo živahen promet, saj je Rostov oddaljen komaj 50 km od Azovskega morja. Rečno pristanišče ob Donu je v tem mestu izredno moderno opremljeno. Pristaniške naprave segajo na obeh bregovih Dona v dolžino 800 m. Luka služi v prvi vrsti prometu z žitom. Po Odesi in Batumu je Rostov na tretjem mestu med črnomorskimi lukami. Sovjetske oblasti so mesto spremenile v veliko središče strojne industrije, ki je bila zlasti v zadnjem času primerno preurejena za proizvodnjo vojnih potrebščin. Zelo pomembna je proizvodnja eksplozivnih sredstev, granat, min, bomb, plinskih mask itd. V Rostovu so tudi tvornice poljedelskih strojev, v katerih je bilo zaposlenih 27.000 delavcev in ki so bile v zadnjem času prav tako spremenjene v tvornice za oboroževanje. Razen tega so v mestu tudi velike tvornice lokomotiv, avtomobilov in tvornice težke industrije, tvornice cementa, lvarne itd. Nič manj pomembna ni prehranjevalna industrija, kateri je treba dodati še rafinerije olja, tvornice margarine, mesnih konzerv, tobake, tvornice, tvornice čevljev, oblek in drugih oblačilnih predmetov, tvornice gradbenega gradiva, kemične tvornice, tvornice za izdelavo aluminija, za lakiranje kovin in obdelavo lesa.

Sovjetske priprave za obrambo Kavkaza

Carigrad, 22. jul. d. Poveljnik sovjetskih čet v Iranu general Novakov je po poročilu iz Teherana službeno odpotoval na ozemlje ob Kavkazu. Medtem se je po teheranskih informacijah sovjetski general že vrnil v Iran in je imel v Tebrisu

razgovore o vojnem položaju v južnem delu Sovjetske zveze s sovjetskimi vojaškimi zastopniki. Poleg tega javljajo iz Teherana, da je v zvezi s temi razgovori sovjetski general Novakov baje poslal iranski vladi zahtevo, naj bi se pojačile iranske vojaške posadke v posameznih iranskih pokrajinah, da bi bile na ta način razbremenjene sovjetske okupacijske sile, ki bi jih sovjetsko vojno poveljstvo rado poslalo na južno fronto za olajšanje tamkajšnjega kritičnega položaja sovjetskih sil. Nadalje so se iz Teherana zvedelo nekatere podrobnosti o naraščanju vojaških transportov, ki gredo preko Irana proti severu in smeri proti sovjetski meji. Poročila iz Teherana pravijo, da je transiranska železnica preobremenjena s transporti vojnih potrebščin v Sovjetsko zvezo. Opazovalci so ugotovili, da so posebno močni transporti topništva, protitankovskega topništva, protiletalskega topništva in tankov. Baje je zadnji čas zelo narasel tudi promet s tovornimi avtomobili preko iranskega ozemlja.

Vorošilov poveljnik obrambe Kavkaza

Stockholm, 22. jul. s. Radio Moskva je v svoji današnji prvi jutranji oddaji sporočil, da je bil za vrhovnega poveljnika sovjetskih oboroženih sil za obrambo Kavkaza imenovan maršal Vorošilov.

Sovjetski porazi pri Orlu

Berlin, 22. jul. d. V očiščevalnih operacijah na obširnem gozdnatem ozemlju severozapadno od Orla so nemške čete v nedeljo dosegle glavne zastavljene cilje. Kakor javljajo iz nemškega vrhovnega vojnega poveljstva, je bil močni sovražnikov odpor premagan in je v nemške roke padlo več sto sovražnikovih ujetnikov, med njimi 35 častnikov. Vojni plen obsega velike množice orožja in municije vseh vrst.

Na neki drugi točki centralnega odseka vzhodne fronte je nemško topništvo uničilo več zbirališč sovražnikovih čet in transportnih kolon.

Na prostoru pri Rževu se prav tako nadaljujejo očiščevalne operacije in je bilo uničeno neko oporišče sovjetskih partizanov.

Nemške letalske sile so nadalje napdale sovražnikove oskrbovalne transporte na železniških progah jugozapadno in jugovzhodno od Moskve. Bombardiranih je bilo 13 železniških postaj. Na mnogih mestih so bile iztirjene lokomotive, uničenih je bilo 13 tovornih vlakov in z bombami uničenih velika števila skladišč goriva in drugih potrebščin. Med napadom nemškega letalstva na neko sovražnikovo letališče so bombe direktno zadele tri velike hangarje, skladišče goriva in zažgale skladišče vojnih potrebščin.

V severnem odseku vzhodne fronte so bili preteklo nedeljo zavrnjeni napadi sovjetske pehote in tankov. Pri tej priliki je bila uničena skupina sovjetskih sil.

Hude sovjetske letalske izgube

Berlin, 22. jul. d. S pristojnega vojaškega mesta so bili objavljeni nadaljnji podatki o letalskih izgubah v zadnjih dneh na vzhodnem bojišču. Iz teh podatkov je razvidna popolna ne samo številčna, marveč tudi kvalitativna premoč nemškega letalstva nad sovjetskimi letalskimi silami. Samo v razdobju med 8. in 20. julijem je bilo na vzhodnem bojišču uničenih 820 sovjetskih letal. Kakor je razvidno iz podrobnih podatkov, je bilo 640 sovjetskih letal sestreljenih v borbah v zraku, 72 jih je zbil protiletalsko topništvo, ostala letala pa so bila uničena na tleh. V istem razdobju je nemško letalstvo izgubilo samo 70 aparatov.

Berlin, 22. jul. d. O delovanju nemškega letalstva v južnem odseku vzhodnega bojišča javljajo s pristojnega nemške vojaške strani dodatno k večerajšnjemu vojnomu poročilu, da so nemška letala učinkovito podpirala akcije čet na terenu z neprestanim napadanjem umikajočih se sovjetskih pehotnih oddelkov, prometnih zvez in koncentracij sovražnih motornih prevoznih sredstev. Nadalje so nemška letala uspešno sipala bombe med sovražnikove tovarne vlake na železniških postajah. Tudi na prostoru pri Rostovu so bili napadi nemškega letalstva osredotočeni na sovražnikove transporte in je bila na tamkajšnjih železniških progah, kakor tudi oskrbovalnim kolonom povzročena velika škoda. Skupine nemških bojnih letal so učinkovito posegale v borbo na terenu ter prizadevale sovražniku velike izgube ljudi in materiala. Na tem frontnem odseku je bilo sestreljenih 9 sovjetskih letal. Jugovzhodno od Moskve so nemška letala s bombardiranjem hudo poškodovale 5 s četami natovornjenih sovražnikovih tovornih vlakov in na nekem drugem važnem železniškem križišču dosegla več direktnih zadetkov na železniške ture.

Rumunske izgube pred Sevastopoljem

Bukarešta, 22. jul. d. Vsi rumunski listi objavljajo v jutranjih izdajah naslednje uradno ugotovitev:

Visoki komisar sprejel strokovnjake sindikalnih organizacij

Ljubljana, 22. julija. V navzočnosti Zveznega tajnika je imel Visoki komisar predvčeršnjim ob 17.30 v vladni palači sestanek z vsemi strokovnjaki sindikalnih organizacij ter Borze dela na področju Ljubljanske pokrajine. Razen tega so bili navzoči nadzornik dela inž. Masera predstojnik zakonodajnega urada avv. Zenaro s svojim namestnikom avv. De Petrisom, načelnik gospodarskega urada dr. Scala, zastopnik strokovnjaka za poljedelsko službo ter uradniki kabineta Visokega Komisarja. Visoki komisar je v preglednih obrisih razčlenil razne uredbe in navodila, ki so

bile izdane za razširjenje korporativnega sistema na Ljubljansko pokrajino. Predložil je razloge, ki so bili odločilni za te ukrepe, ter cilje, ki so bili zahtevni in ki jih je treba doseči.

Nato je očrtal točna navodila za nadaljnje delo ter je z ozirom na organizacijsko dopolnitev raznih združb poudarjal kriterije, ki jih je treba uveljaviti na obširnem polju revizije ter obnove delovnih pogojev.

O posameznih vprašanjih in sklepih so poročali navzoči tovariši.

Sestanek se je pričel in zaključil s pozdravom Duceja.

Minister Ricci o industrijski racionalizaciji

Za primernejšo uporabo delovnih sil, izkoriščanje surovin in prevoznih sredstev

Rim, 22. julija s. Na seji v ministrstvu za korporacije, ki so se je udeležili tajniki nacionalnih federacij industrijskih delavcev in predsednik konfederacije, je minister Ricci pojasnil kriterije, po katerih se proučuje problem industrijske racionalizacije. Obrazložil je predvsem značaj tega vprašanja v sedanjem trenutku, ko postavlja vojna na proizvodnem in delovnem področju posebne zahteve. Naglasil je, da nadalje potrebo, da se avtoritativno usmerjenost proizvodnje še bolj poudari in da se organizacija proizvodnje spremeni v skladu z zagotovitvijo čim bolj racionalne in koristne izrabe delovnih sil ter čim primernejše izkoriščanja surovin in prevoznih sredstev. Te spremembe naj bi predvsem onemogočile, da bi razpoložljiva delovna sila ostala sedaj samo delno izrabljena na nekaterih področjih proizvodnje, medtem ko gospodarski odpor naroda v vojni zahteva vedno več delovnih sil na nekaterih področjih življenjskega pomena. Racionalizacija industrije bo imela to blagodejno posledico, da bo preprečila sleherni škodljiv razprševanje delovnih energij in da bo jačila proizvodno sposobnost organizmov, ki so najbolj nepo-

sredno povezani s potrebami vojnega gospodarstva. Delavci, ki bodo na razpolago zaradi izvedene racionalizacije, bodo lahko koristno vrnjeni zemlji, kjer bodo našli takojšnjo uporabo v poljedelski proizvodnji, ki je temelj glavnih potreb narodnega življenja. Končno je minister Ricci prikazal načrt industrijske racionalizacije, ki se bistveno razlikuje od osredotočevalnih načrtov kapitalističnega in monopolskega značaja. Problem industrijske racionalizacije proučuje sedaj posebna komisija pod njegovim predsedstvom, v kateri so predstavniki medministrskega odbora za vzporeditev preskrbe in cen, državni podtajnik za vojno proizvodnjo, predstavniki fašistične konfederacije industrijskih delavcev. Čim bodo dovršena zadnja proučevanja, bo načrt predložen korporacijskemu organu. Na koncu svojih izjav je minister poudaril pomen kočljivih nalog, ki so zaupane sindikalnim voditeljem, in je potrdil svojo namero, da hoče okrepiti in povrniti naloge federacije posameznih kategorij in duha sindikalne in korporacijske zakonodaje.

Nasprotja med Severno in Južno Ameriko

Odmev izjav argentinskega zunanjega ministra

Berlin, 22. julija s. Diplomatski sodružnik agencije DNB piše v zvezi z najnovejšimi izjavami argentinskega zunanjega ministra novinarjem, po katerih bo Argentina obdržala svojo dosedanj zunanjo politično smer, da beležijo te izjave v nemških političnih krogih z istim zanimanjem, s kakršnim so sledili stališču argentinske delegacije na medameriškem kmetijskem kongresu v Mehiki. Iz teh dveh dejstev izhaja, da ima Argentina jasno pomovanje o svojem nacionalnem dostojanstvu in da realno presoja položaj. Preteklo je samo 6 mesecev po vseameriški konferenci v Rio de Janeiru, na kateri je Rooseveltov predstavnik pozival udeležence k medameriški solidarnosti, toda bilanca teh 6 mesecev je tako polna nakov za katerega koli objektivnega opazovalca, da je zares mučno in žalostno za vse, ki so polagali posebne nade v rezultate te konference, kajti vse te nade so propadle in edino stvarnost pomeni stalno fluktuiranje dolarjev iz Zedinjenih držav proti Južni Ameriki, bodisi v obliki posojil ali kreditov na osnovi zakona o najemu in posojilu. Ta ploha zlata iz Zedinjenih držav ni dosegla svojega namena. Dejstvo je, da je bilo pošiljanje severnoameriških industrijskih proizvodov v srednjo in južno Ameriko, ki jih obe nužno rabita, praktično ustavljeno zaradi režima vojnega gospodarstva, ki prevladuje sedaj v Zedinjenih državah. Na drugi strani pa Zedinjene države zaradi vedno večjega pomanjkanja trgovskega brodivoja ne morejo nakupovati nič na najmanjših količinah poljedelskih in drugih proizvodov, zbranih v državah Južne Amerike. Zedinjene države namreč niso toliko zainteresirane na nakupu kave, bombaža, žita, kož itd., ki tvorijo glavne proizvode južnoameriškega gospodarstva, kolikor so zainteresirane na nakupovanju mangana, volframa in

drugih kovin, ki za gospodarstvo južnoameriških republik niso tako važne. V teh okoliščinah pa tvega dolar, ki je bil v preteklosti tako zahtevana valuta, da postane kos papirja brez vsake vrednosti. Jasno je vedno bolj, da so Zedinjene države dovolile južnoameriškim državam razna posojila samo zato, da bi se mogle vmešavati v zadeve teh držav in jim vsiljevati lastno politiko.

Izjava brazilskega zunanjega ministra

Buenos Aires, 22. jul. s. Iz Ria de Janeiro se doznava, da je brazilski zunanji minister Aranha ob priliki svečanosti za prispege visokega funkcionarja v zunanjem ministrstvu podal naslednje značilne izjave: Želim na ves glas in z vso jasnostjo izjaviti, da to ministrstvo ni nikdar delalo in tudi nikdar ne bo delalo za vojno. Tu se dela samo za mir. Ne bi poznali brazilske diplomacije, ako bi mogli za hip domniti, da smo sposobni vreči Brazilijo v borbo, ki ji ne bi bila vsiljena zaradi obrambe časti, njenega ozemlja in njenih idealov. Brazilska diplomacija je nasprotna vsemu, kar bi moglo oddaljiti državo od katoliških načel.

Podržavljenje čilske električne industrije

Santiago, 22. jul. s. Predsednik čilske republike je predložil parlamentu v odobritev osnutek zakona o podržavljenju vseh javnih služb, električnih prevozov in podjetij, ki proizvajajo pogonsko energijo. Nanem tega ukrepa je odstranitev pomanjkljivosti, ki proizvajajo pogonsko energijo. Namen tega, ter izločitev čilske električne industrije iz območja severnoameriškega kapitala.

Posledice boljševiškega vodstva vojne

Berlin, 22. julija. Takoj po izbruhu boljševiške revolucije in čim je bila premagana prva kritična faza je Moskva uveljavila marksistični zakon tudi na vojskanskem področju. Ta nova teorija naj bi po želji boljševiških voditeljev ustvarila popolno orodje za bodočo vojno, ki jo bi Sovjetska zveza začela za osvojitve Evrope. Mnogo brošur in knjig se je kasneje pečalo s tem vprašanjem in vršilo svojo propagando v tem smislu.

Ena izmed takih publikacij je izšla 1. 1929 pod naslovom »Možgani vojske«, ki jo je spisal sedanji šef sovjetskega generalnega štaba Boris Šapošnikov. V njej se čita med drugim: Bodoča vojna bo predvsem gospodarska vojna, v kateri bodo vojaška dejanja, čeprav zelo pomembna, vendarle podrejena pomena, v kolikor bodo le v funkciji velikega gospodarskega činitelja. Ko bo pa ta gospodarski činitelj spretno izkoriščen v škodo sovražnika, se bo kasneje izključno vojaška vojna spremenila v državljansko vojno in bo povzročila razpad sovražne moči. Naše prepričanje je, da je vojna pojav socialnega značaja in da zaradi tega samo gospodarski činitelj lahko odločilno vpliva na usodo prave in resnične vojne.

Sovjetski general piše nadalje, da mora sedaj samo vlada pripraviti in voditi vojno. Vlada proučuje in odobruje doklone vojne načrte in ona je tudi odgovorna na uspeh ali neuspeh vojne. Odgovornost torej ne teži več generalnim štabom, kajti ti nimajo danes več funkcij in avtoritete kakor nekdanj. Danes je nujno potrebno, da obstoji poleg operativnega generalnega štaba tudi še gospodarski in politični generalni štab. Delo teh treh štabov skupaj se potem osredotočuje v vladnih organih kot vrhovni centrali.

To teorijo so se nadalje razvijali voditelji trenja, ki so mislili, da bodo lahko čez noč spremenili zakon stoletij, ki je bil vedno osnova vseh velikih političnih in vojaških dogodkov. Pa kako je po tolikšnih teorijah z današnjim boljševiškim vojnim vodstvom?

Do kolikšne mere so bile uporabljene boljševiške teorije?

Komaj teden dni po izbruhu vojne med Nemčijo in Sovjetsko zvezo, 30. junija 1941, je sovjetski vrhovni svet sklenil ustanoviti posebni državni odbor za obrambo, kar se je dejansko zgodilo dne 2. julija lanskega leta. Ta odbor lahko v glavnem primerjamo z onim, ki ga je Lenin ustanovil 1. 1918, ki pa je imel manjšo oblast. Državni odbor za obrambo predstavlja vrhovno oblast za vodstvo vojne. V njem je združena vrhovna oblast države in stranke v doslej neznanih izdajah. Sklepi tega vrhovnega odbora veljajo prav tako za vrhovne države in vojaške organe kakor za organe stranke. Predsednik odbora je Stalin, podpredsednik Molotov, vojaški strokovnjak pa sovjetski maršal Vorosilov.

Sistem poveljstev, ki se ga je svoje dni posluževal sovjetski generalni štab v organizaciji rdeče vojske, je bil popolnoma opuščen po neuspehu v finski-sovjetski vojni 1. 1939-40. S tem je bilo opuščeno načelo tako zvanega kolektivnega poveljstva. Po prvih porazih poleti 1941 so se v Sovjetski zvezi takoj oprijeli starega sistema političnih komisarjev, ki so se ga uspešno posluževali v državljanski vojni 1. 1917-1922. Tako so tudi danes vsem divizijskim polkovnikom in drugim poveljniki priloženi taki zvanji vojni komisarji. Ti politični komisarji pa se ne omejujejo samo na nadzorstvo nad višjimi poveljniki, temveč se njihove naloge razširjajo tudi na posamezne čete, baterije in eskadronce. Njihovo delovanje se tudi ne omejuje samo na propagando, temveč se razširja na pravo vojaško sodelovanje, kajti po mnenju generala Šapošnikova je vojni komisar zastopnik stranke in vlade v rdeči vojski in je skupno z vojaškim poveljnikom odgovoren za izvršitev bojnih nalog, ki so zaupane posameznim četnim edincem. Vojni komisar je duhovni vodja četi, ki so pod njegovim nadzorstvom. On je oče in duša polka.

Ta sistem je imel v praksi za posledico brutalno uporabo velikih množic ljudi, ki

so bile pogane v vojno žrelo brez vsakega obzira prav tedaj, ko napačne operacije ali propadli načrti ogrožajo ravnotežje na operacijskem področju, zaupanem enemu ali več vojnim komisarjem, kakor zgovorno dokazujejo poročila nemškega vrhovnega poveljstva. (Ultima notizie.)

Italijansko-hrvatsko sodelovanje

Zagreb, 22. jul. s. O priliki uveljavljanja novih dogovorov o sodelovanju med Italijo in Hrvatsko objavlja »Hrvatski narod« uvodnik pod naslovom »Z italijansko-hrvatskim sodelovanjem je bilo doseženo pomirjenje primorskega področja«. V članku piše list med drugim, da morajo biti Hrvati hvaležni Italiji za to tesno sodelovanje, ki je tudi to pot potrdilo, da je skupno žrtvovanje hrvatskih in italijanskih borcev rodilo svoje sadove s popolnim pomirjenjem hrvatskega Primorja. To pomirjenje je bilo doseženo v skupni borbi hrvatskih in italijanskih orožnih sil proti partizanom. Od septembra lanskega leta dalje, zaključuje list svoj uvodnik, so italijanske orožne sile na tem področju nosilke reda in varnosti.

Bivši iraški min. predsednik v Rimu

Rim, 22. jul. d. Semkaj je prišel v noči na sredo bivši iraški min. predsednik Rašid el Galani, ki ga je nedavno sprejel Hitler v svojem glavnem stanu.

Zastopniki turškega tiska v Berlinu

Berlin, 22. jul. d. Ta čas se mudi na obisku v Berlinu posebna delegacija predstavnikov turškega tiska, ki ji načeluje generalni direktor predsedstvenega urada v turškem ministrskem predsedstvu dr. Selim Sarper. Turško delegacijo je včeraj popoldne v imenu nemškega zunanjega ministra v. Ribbentropa sprejel in pozdravil državni tajnik zunanjepolitičnega urada Weizsäcker.

Nova iznajdba nemške kirurgije

Berlin, 22. jul. d. Nemška kirurgija je po zaslugi znamenitega operaterja dr. Sauerbrucha dosegla nov sijajen uspeh, ki bo posebno prišel v prid tekoči ranjenim na fronti. Profesorju Sauerbruchu se je s pomočjo novo izumljenega kirurškega instrumenta, tako zvanega »akustičnega detektorja za kovine«, posrečilo odstraniti krogle ali druge drobce projektilev iz srca in pljuč.

Vojna na Kitajskem

Tokio, 22. jul. s. Severozapadno od Kvaj-teta v severnem delu pokrajine Honan je bilo obkoljenih nad 3000 komunistov, ki so jih preteklo soboto silovito napadle japonske čete. Kitajci so pustili na terenu nad 400 mrtvih in velike količine orožja in streliva.

Japonski uspehi na Pacifiku

Tokio, 22. jul. s. List »Japan Times« komentira poročilo glavnega stana, ki navaja, da so Japonci od izbruhov vojne dalje potopili 94 sovražnih podmornic. List pravi v svojem komentarju, da ta uspeh japonskega orožja ni le postavil na glavo vse strateške načrte sovražnika, temveč mu je obenem onemogočil, da bi vršil kakršno koli nadzorstvo nad Pacifikom.

Kolera v Šanghaju

Šanghaj, 22. jul. d. Včeraj so japonske oblasti proglasile Šanghaj kot področje okuženo s kolero. Zdravstvene oblasti v Šanghaju so namreč ugotovile, da število na kolero obolenih oseb naglo narašča. Do čim je bilo od 6. julija dalje povprečno vsak dan novih primerov kolere okrog 10, jih je bilo včeraj že 157. Na teren je takoj odšla posebna zdravstvena komisija, ki je pričela prebivalstvo v najnevarnejših okrožjih cepiti proti boleznim. Največ bolnikov je bilo javljenih iz krogov šanghajskih beraveč in iz mestnih okrajev, kjer ni na razpolago zdrave pitne vode.

Gozdni požari v okolici Marseillea

Pariz, 22. jul. d. Iz Marseillea javljajo tukajšnji listi, da divjajo v okolici Marseillea nevarni gozdni požari. Na nekem mestu je ogenj uničil že nad 2000 ha gozda. V bližini mesteca Cassis ob morski obali je položaj najbolj nevaren. Na več mestih se je ogenj, ki so ga smatrali za udušene, ponovno raznetil in zavzel novo površino gozda.

Rdeči križ poroča

Pošto iz Srbije naj dvignejo v Poizvedovalnem uradu v Puharjevi ulici št. 2, naslednji:

Aplenc Boža, Bavdaž Jože, Bizovičar Jože, Benet Andrej, Benet Marija, Cibic Fran, Černe Jože, Černe Karel, Čok Bernard, Dobrič Marija, Dolinar Sasa, Dimnik Josipina, Dimnik inž. Stanko, Fortić Ivan, Gruđen Mirko, Godec Jože, Gustinčič Ema, Hafner Zora, Hren Terezija, Kalan Antonija, Kompare Antonija, Koren Zdravko, Likozar Helena, Lah Franja, Lindtner Marja, Lajovic Marija, Marion Dominik, Mayr Jelka, Možina dr. Dušan, Naglič Vladimir, Pavšić Zora, Pevc Ivanka, Pimat Marjeta, Pimat Ivan, Popović M. Vera, Ravtar Malčič, Rejc Viktor, Serneć Marica, Stasek Lidija, Strukelj Ivan, Štrajnar Režika, Šifrer Stefanija, Turk Josip, Trampuž Franjo, Tome Jože, Tavčar dr. Bojan, Uršič Ivan, Varšek Matej, Velikonja Ivanka, Zickero Luiza, Zupančič Alojz.

V taštvu Poizvedovalnega urada naj se zglaše:

Babnik Ana, Vekoslav Krže, narodnik Marija Kře roj. Spök, Jožef Lubetz, roj. 4. III. 1908, Miletič Dragica, Gela Misel, učiteljica, dr. Ivo Seneković, okrajni glavar v pok. Sergije Demić, redov. bivši vojni učetnik, svojci Kregarja Janka, kapetana fregate, Jelčić Dobriča, kdorkoli kaj ve o inž. Sirse Zoranu, ki je stanoval pri inž. Achtigu, svojci Stefana Krnata, Frančiška Mrlak, svojci Poharja Ivana iz Valjeva, dočelnik, ki je potpovedoval o Jugu Ivanu, komandirju orožniške postaje, Belič Gabrijela, Rapuš Leopold in kdorkoli kaj ve o usodi majorja Ivana Backorja.

Gospodarstvo

Likvidacija socialno-zavarovalnih ustanov bivše Jugoslavije

V »Trgovskem listu« je g. Ivo Lah objavil zanimivo razpravo o likvidaciji socialno-zavarovalnih ustanov bivše Jugoslavije, iz katere posnemamo naslednje:

Ob razpadu Jugoslavije so si njeno ozemlje razdelile naslednje države: 1. Italija, 2. Nemčija, 3. Hrvaška, 4. Madžarska, 5. Albanija (zastopana po italijanski vladi), 6. Bolgarija, 7. Crna gora (zastopana po italijanski vladi) in 8. Srbija (zastopana po nemški vladi). Z razpadom Jugoslavije so prešle v likvidacijo socialno zavarovalne ustanove, katerih teritorialno območje je segalo preko ene od nasledstvenih držav. Predvsem se to tiče Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu (Suzorja) pokojninskih zavodov za nameščence v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in Sarajevu, glavnih bratovskih skladnic v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Sarajevu in Splitu in javnih borz dela v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, Splitu in Novem Sadu. Poleg tega so bili v Jugoslaviji številni pokojninski fond (za železniške uslužbence, nameščence javnih ustanov, poštarje, farmacevte, lekarniške uslužbence, odvete-nike in notarje, nameščence Privilegirane agrarne banke, Hipotekarne banke itd.) in številni posmrtninski, bolniški in drugi podporni skladi in centralni fond, ki jih je treba sedaj likvidirati.

O vprašanju likvidacije socialno-zavarovalnih ustanov se je že razpravljalo na mednarodnih pogajanjih v decembru lanskega leta v Rimu in v aprilu t. l. v Berlinu. Samo obveznosti Suzorja v Zagrebu iz nezgode in pokojninskega zavarovanja delavcev ter iz pokojninskega zavarovanja svojih uslužbencev znašajo 1,33 milijarde dinarjev, v celoti pa gre pri likvidaciji socialno-zavarovalnih ustanov za okrog 3 milijarde dinarjev.

Vprašanje likvidacije socialno zavarovalnih ustanov v današnji obliki se je pojavilo prvič leta 1938, po razpadu Českoslovaške, če ne vpoštevaemo likvidaciji socialno zavarovalnih zavodov Avstroogrske, ki pa so imeli svoje premoženje naloženo v raznih razvednotenih vojnih posojilih, tako da likvidacijske mase skoraj ni bilo. Po razpadu Českoslovaške pa je bilo treba razdeliti nad 2 milijardi Kč med Nemčijo, Protektorat, Madžarsko in Slovaško. »Konvencija med Nemčijo in vlado Protektorata glede ureditve socialnega zavarovanja«, ki je bila sklenjena 14. marca 1940, je bila uporabljena kot vzorec za ureditev istega vprašanja z Madžarsko in Slovaško. Ta konvencija je v mnogih točkah prevzeta tudi v »osnutek dogovora za ureditev bivšega jugoslovenskega socialnega zavarovanja«, ki sta ga sprejeli italijanska in nemška podkomisija za ureditev soc. zavodov na svojem sestanku v Rimu v lanskem decembru. Ta osnutek je bil letos v januarju predložen vladam ostalih nasledstvenih držav Jugoslavije s priporočilom, da ga sprejmejo.

Likvidacijska bilanca je odvisna od trenutka, ki se določi za pričetek likvidacije. Za likvidacijo jugoslovenskih zavarovalnih zavodov je bil kot »merodajni dan« (prelom) določen 10. aprila 1941. Od tega trenutka se računa novo poslovanje. 10. april je bil določen zaradi tega, ker je bila ta dan ustanovljena Neodvisna država Hrvatska, in se smatra, da s tem dnem Jugoslavija ni več obstojala. Vsi zavarovalni pri-spevki, ki so dopeli pred tem dnem in vsi drugi dohodki gredo v dobro socialno zavarovalnega zavoda v likvidaciji. Vse datjave in drugi izdatki dospeli pred tem dnem pa gredo v breme socialno zavarovalnega zavoda v likvidaciji. Zato gredo vsi odhodki in izdatki od 10. aprila lanskega leta naprej v korist odnosno v breme nosilcev zavarovanj nasledstvenih držav, četudi prenos ni bil stvarno izvršen dotičnega dne.

Ker po razpadu vsake države nastopi večja ali manjša selitev zavarovancev, ki imajo pravice do zavarovalnih zavodov, je mogoče šele po več mesecih ugotoviti, katere zavarovanje so prevzeli socialno zavarovani zavodi nasledstvenih držav. V osnutek dogovora za ureditev bivšega jugoslovenskega socialnega zavarovanja je »termin« za določitev razdelitvenih količin določen s 1. aprilom t. l. Podlago za določitev teh količin tvorijo zavarovanci oziroma upravičenci do zavarovalnih datjav, ki so jih prevzele socialno zavarovalne ustanove nasledstvenih držav. Pri tem je za uveljavitev rent in protovoljne zavarovanje merodajno bivališče ob »terminu«, za osebe, ki so prej umrle, pa bivališče na dan smrti; za obvezne aktivne zavarovance je merodajen kraj zavarovanja zavezane zaposlitve ob »terminu«, oziroma kraj zavarovanja zavezane zaposlitve na dan smrti oziroma zadnje zaposlitve pred smrtjo; za ostale zavarovance (vojne ujetnike, internirance, pogrešane itd.) pa je merodajen kraj zavarovanja zavezane zaposlitve na dan preloma ali zadnje zaposlitve pred prelomom.

Pri mednarodnih pogajanjih v Berlinu v letošnjem aprilu pa je prišlo do izraza tudi načelo razdelitve glede na državljanstvo zavarovancev. Vsaka nasledstvena država ima dobiti iz likvidacijske mase toliko, kolikor odpade na zavarovance, ki jih je prevzela za svoje državljane. Tako je stopilo v ozadje prvotno načelo teritorialne razdelitve z ozirom na kraj bivališča, oziroma na kraj zavarovanja zavezane zaposlitve. Po tem načelu so udeležene pri likvidaciji masi tudi one nasledstvene države, ki od ozemlja določenega zavarovalnega zavoda niso nič dobile, pač pa so prevzele nekaj njegovih zavarovancev kot svoje državljane.

Pri novem načelu državljanstva izgublja pomen termin za določitev razdelitvenih količin. Glede na to novo načelo bo likvidacijski postopek v glavnih obrisih tale:

Ob prelomu se sestavi likvidacijska bilanca in ugotovi likvidacijska masa po zakonitih predpisih razpadle države. Nato se sestavi poimenski izkaz vseh zavarovancev ob prelomu z navedbo vrednosti vseh njihovih pridobljenih pravic (individualnih kritnih kapitalov, premijskih rezerv itd.). In sicer ločeno za vsako nasledstveno državo in tudi ločeno za vsako posamezno panogo zavarovanja. Ta izkaz mora biti rekonstruiran za čas preloma in morati biti upoštevani tudi oni zavarovanci, ki

so umrli po prelomu. Odstotno razmerje zneskov vrednosti pridobljenih pravic zavarovancev, ki odpadejo na vsako posamezno nasledstveno državo, predstavlja količnik, po katerih se mora likvidacijska masa deliti.

Kot primer naj služijo približne številke za delitev likvidacijske mase Suzorja ob prelomu (definitivne številke še niso znane), in sicer za nezgodno in pokojninsko panogo ter pokojninski sklad Suzorjevih uslužbencev:

Pridobitna država	Vrednost pravic prevzetih zavarovancev v milijonih din	Razdelitveni količnik v %
Italija	110	8
Nemčija	179	13
Hrvaška	635	46
Madžarska	110	8
Bolgarija	28	2
Albanija	14	1
Crna gora	14	1
Srbija	290	21
Skupaj	1380	100

Na kraljevino Italijo odpade 8% vseh aktiv premoženja Suzorja, kolikor se to premoženje nanaša na centralno poslovanje (na nezgodno in pokojninsko panogo in pokojninsko zavarovanje uslužbencev, torej brez bolniške panoge). Pri celotnem kritju vseh obveznosti bi dobila Italija 110 milijonov dinarjev; od tega bi odpadlo 55 milijonov dinarjev ali 20 milijonov lir na Ljubljansko pokrajino, ostanek pa na reško pokrajino in Dalmacijo. V resnici pa bodo ti zneski manjši. Predvsem ima Suzor okrog 100 milijonov dinarjev nepokritega primanjkljaja, nadalje ima okrog 400 milijonov dinarjev naloženih v jugoslovenske državne papirje, katerih vrednost je problematična. Odpisati bo treba tudi stroške likvidacije. Pa tudi če bi Italija dobila 110 milijonov, ne bi bile obveznosti zavarovancev v celoti krite, ker sta kapitalno kritje in premijska rezerva računana na podlagi 6% obrestne mere, ki v današnjih razmerah ni dosegljiva. Ako bi bila likvidacijska bilanca sestavljena na podlagi štiridostotne računске obrestne mere bi nastal pri Suzorju nov primanjkljaj za kakih 250 milijonov dinarjev.

V vsakem primeru pa velja za Italijo količnik 8%, ki jih ima Italija dobiti iz likvidacijske mase; od tega slabše 4% za zavarovance v Ljubljanski pokrajini. V okroglih številkah bo Zavod za socialno zavarovanje ljubljanske pokrajine prejel iz likvidacijske mase rentnega zavarovanja Suzorja v Zagrebu okrog 15 milijonov lir. Ta znesek pa je v glavnem že realiziran s prepisom nepremičnin in hipotekarnih posojil ter odpisom dolžnih zneskov. Analogni bodo računi za Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani in za Glavno bratovsko skladnico.

Pri likvidaciji bo povzročalo največje težave vprašanje finančne razdelitve, to je prenosa posameznih delov likvidacijske mase, ker imamo posla na eni strani z nepremičninami, katerih vrednost je stabilna, nadalje z gotovino, ki je devalvirana, in z jugoslovenskimi vrednostnimi papirji, katerih vrednost je problematična. Nepremičnin ni mogoče točno razdeliti. Nasledstvene države, na katerih ozemlju je manj nepremičnin (Bolgarska), so zahtevale pri mednarodnih pogajanjih novo centev nepremičnin. Izvedba takega predloga bi zahtevala mnogo dela in časa. Po končani cenitvi pa je verjetna nadaljnja devalvacija valute posameznih držav. To vprašanje je še vedno nerešeno.

Gospodarske vesti

= **Dohodki državnih monopolov v Kraljevini.** Leta 1937 so znašali dohodki tobačnega in solnega monopola 3896 milijonov lir, v letu 1940/41 so se dvignili na 5632 milijonov, v zadnjem proračunskem letu, ki se je končalo 30. junija, pa so dosegli 7330 milijonov lir (od tega odpade na tobač 6800, na sol pa 530 milijonov). Italija je v zadnjih desetletjih znatno povečala svojo proizvodnjo tobača. Leta 1915 je morala uvoziti še 22 in pol milijona kg tobača, sedaj pa uvaža na leto le 2 milijona kilogramov.

= **Iz italijanske industrije umetne svile.** Milanska družba S. A. Bemberg, pri kateri je s 45% udeleženo nemško podjetje Vereinigte Glanzstoff-Fabriken navaja v svojem letnem poročilu, da je lani nadalje povečala proizvodnjo umetne svile in da je predvideno nadaljnje razširjenje proizvodnje. Družba je tudi lani izvažala svoje proizvode v inozemstvo. Pri glavnih 16 milijonov lir je zabeležila 3,2 milijona lir čistega dobička (prejšnje leto 2,8).

= **Pokrajinski svet korporacij opozarja stranke,** ki so vložile prošnje za uvoz in izvoz, naj iste dvignejo v Beethovnovi ulici 10/II. soba 25.

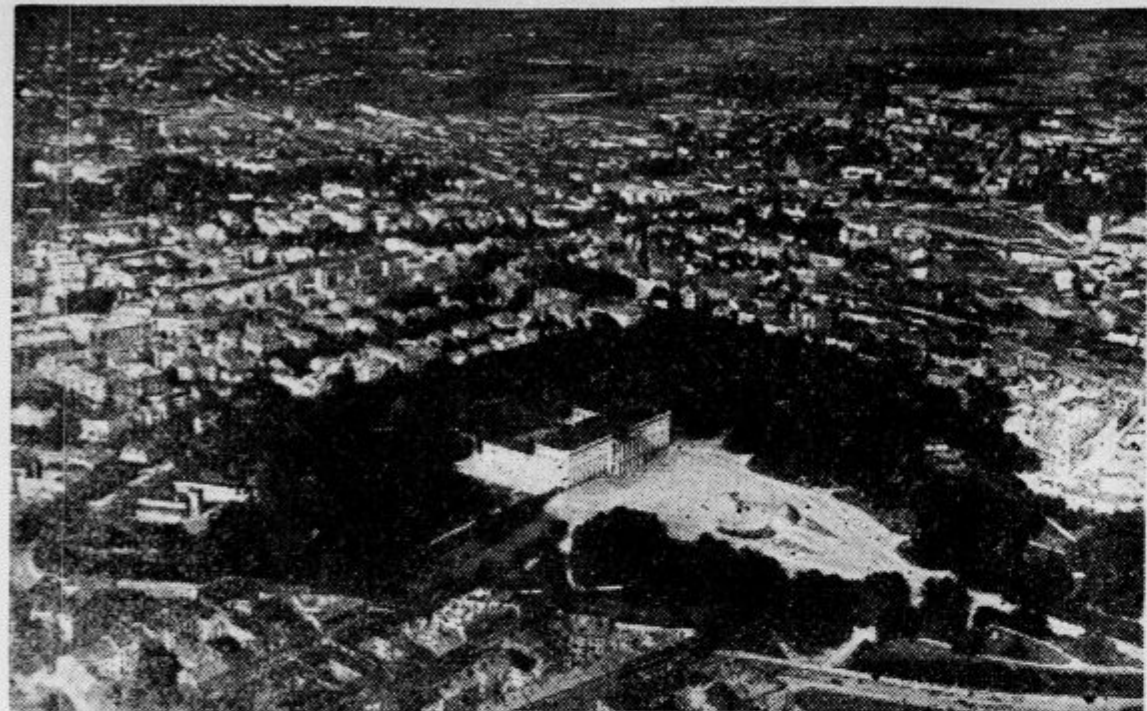
= **Podaljšanje moratorija v Srbiji.** Lani je bil objavljen v Srbiji moratorij za vse one dolžnike, ki zaradi vojnih dogodkov ne morejo zadostiti vojnim obveznostim. Z novo naredbo srbske vlade je moratorij za obveznosti, ki so nastale pred 6. aprilom 1941, podaljšal za eno leto, t. j. do srede prihodnjega leta.

= **Steklo namesto azbesta.** Tehnični napredek pri proizvodnji tankih vlaken iz stekla je v zadnjih letih omogočil rastočo uporabo steklenih vlaken pri toplotnih izolacijah namesto azbesta. V zadnjem času je uspelo doseči še nadaljnji napredek v tem, da vzdružijo po načinu nemške družbe De-kalith izdelana steklena vlakna znatno višjo temperaturo (doslej so steklena vlakna vzdružala le temperature do 400 stopinj). Vruha tega se tanka steklena vlakna vedno bolj uporabljajo tudi v tekstilni industriji za razne tehnične tkanine.

= **Pomen apna v poljedelstvu.** Nemški listi opozarjajo kmetje na potrebo gnojjenja z apnom tam, kjer zemlja vsebuje malo apna. Pri tem navajajo, da edvzamejo razni poljski pridelki zemlji naslednje količine apna na hektar: žito 30 do 50 kg, krompir 40 do 65 kg, repa 60 do 80 kg, stročnice, oljната repica in sočvice 120 do 180 kg in lucerna 240 do 290 kg. Zemlji je treba dati apna zlasti pri rastlinah, ki zemljo gleda apna zelo izravnajo.

Ribe za meso, krompir namesto rož

Slika norveške prestolnice na pragu žetve

Oslo, sredji julij.

Kakor povsod v današnji Evropi, tako boste tudi v norveški prestolnici prav gotovo na prvi korak naleteli na pogovor o živilih in prehrani. Gospodsko visoke hiše v ameriškem slogu, živahen vrvež ljudskih množic po ulicah in trgih, eleganca norveških žen, ki se tudi kljub racioniranju tkanin in obutve znajo napravljati z okusom, dolce far niente mešanega občinstva na soncu v parku — zlasti mnogo zorne mladine. — Ko ljudje govorijo o živilu, se nič več ne spominjajo na srečne čase pred pričetkom vojne. Takrat je Norveška več kot polovico (57%) svoje potrošnje uvažala iz tujine. Zgodnji krompir je prihajal iz Italije, paradižniki iz Nizozemske, sadje iz Španije. Dohodki, ki so jih deželi donášali pomorska plovba in ribji trg, izvoz kožuhovine in lesa, pa tudi visoko razviti tujski promet, so lahko pripuščali takšen način gospodarstva.

Zdaj pa so stvari drugačne. Kolikor ne čutiš spremembe sam na sebi, se prepričaš o nji, če se malo sprehodiš po ulicah Oslo. Po vsem mestu so nalepljeni lepaki s sliko kmeta, ki orje in s plugom preganja koščeno Srb, spodaj pa besedilo: Vsak obdelan košček zemlje pomaga pregnati glad iz dežele. Iz vseh izloženih oken, iz vseh klosov opozarja človeka ta lepak. Kakor povsod drugod v Evropi, mora tudi mešan v Oslo po svoje prispevati k zagotovitvi zadostne količine živil. Vojne razmere so norveški narod še posebno hudo prizadele, ker pride na vsakega prebivalca samo 2500 kv metrov obdelane zemlje, to se pravi, mnogo manj kakor na Danskem in Finskem, kjer znaša ta številka 7000,

in na Švedskem, kjer pride 5500 kv metrov obdelane površine na človeka. Srečna pa je Norveška, da je izostanek mesa lahko nadomestila z znatno količino svojega ribjega bogastva. Teže pa je zamašiti luknje, kar se tiče žita in sočivja. Tu je v prvi vrsti Nemčija priskočila Norveški na pomoč. Nekaj pa si je moral pomagati Norvežan sam. Tudi prebivalcu vlemesta je šel poziv: Vsak obdelan košček zemlje pomaga pregnati glad iz dežele — do srca.

Zato ni nič nenavadnega, če človek pred 20 nadstropij visoko mestno hišo v Oslo, ki v neposredni bližini ogromnega pristanišča napravi resnično veličasten vtis, sreča ljudi oborožene z lopatami in motikami ali če naleti nanje v vozi električne cestne železnice. Ko je mestna uprava stavila nekaj zapuščene zemlje za obdelavo na razpolago, se je priglasilo 2500 interesentov zanj. Organizirana je bila posebna delovna služba, da pomaga kmetu do čim skrbnejše obdelave in čim boljše pridelka — enakemu smotru služi norveška mladinska organizacija. Posebna pomožna služba na lastni zakonski osnovi je bila prirejena žetvi v pomoč. Nič manj kakor 30.000 kmečkih delavcev je bilo treba nadomestiti z delovnimi silami iz mesta. Zdaj pa so prepadi že daleč prekoračeni, žetev se je začela s polnim razmahom. Pa ne samo na deželi, ne samo po vojnih vrtovih v predmestjih, tudi v sruju glavnega mesta samega. Kjer so se lani še košatile rožne grede in okusno grmčije, letos raste krompir in zelje, medtem ko sta solata in špinata s teh mestnih gred že vse poletne mesece zalagala mize meščanov.

Zadovoljiva letina na Spodnjem Štajerskem

Pridelek žita in maščob se je sicer zmanjšal, potrebno ugodni pa so izgledi za sočivje in krompir

Maribor, 22. julija
Po vsem Spodnjem Štajerskem se je že začela žetev. Čeprav pridelki še niso povsem pripravljeni, vendar se lahko reče, da so prav dobri izgledi upravičeni.

Posebno dobre uspehe je dosegel pridelek krompirja in sočivja. S tem so po oskrbi Spodnje Štajerske vnovič izboljšala, tako da bo v prihodnje del dovoza iz Nemčije lahko izostal. Strokovnjaki pa poudarjajo, da bo v novem gospodarskem letu treba večjo pozornost posvetiti pridelovanju zgodnjega krompirja na kmetih ter pridobivanja zgodnje in cene, še zelenjave po vrtnarijah. Tudi mestne uprave naj bi skrbelo

za razvoj in izgradnjo poklicnega vrtnarstva. Že letos bo mogoča povečana oskrba mest s krompirjem in zelenjavo, prihodnje leto pa je treba pridelke zgodnjih sadežev še dvigniti.

Izostanek krušnih žit bo treba nadomestiti z večjim pridelkom krompirja, ki se zmerom bolj uveljavlja kot nadomestek za moko in kruh. Z večjim pridelkom krompirja bo mogoče delavniti in razširiti tudi svinjerejo. Poleti je treba svinje krmiti predvsem z zeleno krmno, gomoljaste sadeže pa je treba hraniti za zimo, ker bo treba ovce in jehnen trošiti samo za kruh. Medtem ko naj se svinjereja razširi, pa bo treba

stalo govejo živino zmanjšati. Večina hlevov po Spodnjem Štajerskem je prenapolnjena z govedo. Pri tem pa je treba paziti, da najboljša živina ostane v hlevu, slabša prireja pa naj se porabi za zakol. Tega načela se mora prebivalstvo strogo držati, sicer bi spodnještajerska živinoreja utrpela škodo in zastoj za nekaj let.

Posebno pozornost je treba posvetiti kravam, ki so glavne dobavitelke maščob, saj krije maslo dve tretjini vse potrošnje. — Zmanjšanje stalaže goveje živine je potrebno tudi, ker košnja ni izpolnila vseh nad. Treba pa je zadevo urediti in vsekakor še pred nastopom zime. Vsak živinorejec mora gledati predvsem na to, da je število živine v skladu s količino krmne, ki je na razpolago. Zmerom je bolje manj glav živine dobro krmiti, kakor pa več glav pustiti, da strada. Izkušnja je pokazala, da se tudi pri domači živini in pri krčasnici z bolj-

šim krmljenjem lahko dosežejo boljše rezultati. — Zadejo tretjino maščobne potrošnje morata prispevati svinjereja in pridelovanje oljnatih sadežev. Na Spodnjem Štajerskem je znatno razširjeno pridelovanje buč, povečati pa bo treba še pridelke zimskih oljnatih sadežev.

Pred vprašanji kruha, krompirja, sočivja in maščob stopa potrošnja mesa v času vojne v ozadje. Ko pa bo zmaga dosežena in se bo način življenja spet lahko izboljšal, pišejo nemški tisti, pa bo naša prehrana spet dobila več živalskih proizvodov. Na Spodnjem Štajerskem računajo letos tudi s precej dobro sadno letino in pa s srednjim zimskim pridelkom. Če na pragu žetve pogledamo po gospodarskem letu, ki se pravkar zaključuje, pravijo spodnještajerski strokovnjaki, lahko govorimo že o razveseljivem napredku.

Poklic otroške sestre - negovalke

Solanje otrok je v današnjih časih za starše večkrat zelo težko, izbira poklica zlasti za dekleta po končani šoli — težava. Tako stoji dekleta po končani šoli brez vsakega sveta, kam bi se obrnila. Kamor koli prost za službo, povsod se zahteva

strokovna izobrazba. Doslej je prav primanjlovala podklica, ki bi po kratki strokovni izobrazbi omogočili dekletu samostojno vzdrževanje, posebno poklicev, ki bi

ustrezali ženski naravi. Eden takih poklicev, ki privede deklet v enoletnem solanju do primernega kruha, je poklic otroške sestre-negovalke. Te se izobrazujejo v enoletni strokovni šoli za otroške sestre-negovalke, ki je v sestavi Higienkega zavoda, oddelka za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok v Ljubljani Lipičeva ulica 3 (Dečji dom), ki ravno ta mesec razpisuje natečaj za sprejem gojek. Pogoji za sprejem so razvidni v »Službenem listu« za ljubljansko pokrajino št. 56 z dne 15. julija 1942. Pogoji za sprejem v to šolo je dovršena meščanska šola ali nižja srednja šola. Poklic sam je zelo lep, saj ima sestra — kakor pravi že naslov — ves čas opraviti samo z otroki. Ljubezen do tega posla je prvozna skoraj vsaki ženi, tako najde večina zadovoljstvo v njem.

Razen prijetnosti dela ima sestra, ki dovrši to šolo, materialno primerno dobro stalščico. Absolventka ima pravico, biti nameščena v raznih domovih za dojenčke, v otroških zavetiščih, ima možnost namestitve v zasebnih rodbinah kot vzgojiteljica s stalnimi prejemki ter s prosto hrano in stanovanjem in je torej na boljšem ko uradnica, ki si mora s svojo skromno plačo oskrbeti hrano in stanovanje.

Prošnje za šolo sprejema Higienški zavod v Ljubljani, oddelka za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok, Lipičeva ulica 3.

Delo Društva slepih

Dne 19. julija 1942. se je vršil v prostorih restavracije Lovšin v Ljubljani vsakoletni občni zbor Društva slepih. O društvenem delovanju so poročali posamezni društveni funkcionarji.

Občni zbor je otvoril dolgoletni predsednik g. Anton Pleško iz Ljubljane, ki je s toplim pozdravom nagovoril vse navzočne in podal svoje predsedniško poročilo. Omenil je skrb odbora za lajšanje bodele slov. Da je bilo mogoče ustreči vedno pomnim in upravičenim prošnjam slepih, ki si sami le v izjemnih primerih lahko služijo kruh in je večina navezana le na usmiljena srca, se je odbor z okro-

nicami obračal na plemenito javnost za denarno pomoč, poudarjajoč potrebo slepih. Mnogo plemenitih tvrdk, kakor tudi posameznikov je društvu radevolje priskočilo na pomoč, za kar se je predsednik v imenu slepih vsej javnosti najtopleje zahvalil ter se priporočal za nadaljnjo naklonjenost.

Sledilo je tajnikovo in blagajnikovo poročilo, ki ju je članstvo z odobravanjem in zadovoljstvom sprejelo. Odbor se obrača s prošnjo do javnosti, da mu ohrani še nadalje svojo naklonjenost ter društvu s svojim sodelovanjem priskoči na pomoč.

Navodila za odpravo rent in drugih bremen z dajtvami na nepremičninah nemških izselnikov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na italijansko-nemški sporazum z dne 31. avgusta 1941-XIX o preselitvi nemških državljanov in tukajšnjih Nemcev iz Ljubljanske pokrajine, glede na svojo navedbo z dne 8. novembra 1941-XX št. 143 z navodili o likvidacijskem postopku za terjatve in dolgove teh izselnikov in smatrajoč za potrebno, olajšati likvidacijo rent in drugih bremen z dajtvami na nepremičninah, ki so bile last izseljenih nemških državljanov ali tukajšnjih Nemcev izselnikov in dovoliti njih odpravo, odreja:

Cl. 1. Glede nepremične lastnine nemških državljanov ali tukajšnjih Nemcev, ki so se izselili v smislu italijansko-nemškega sporazuma z dne 31. avgusta 1941-XIX, imata lastnik ali njegov naslednik pravico zahtevati odpravo rent kakršne koli vrste, užitkov, pravic rabe, stanovanja, razpolaganja ali dajatev (storitev) vsakršne vrste in iz kakršnega koli vzroka in v kateri koli obliki vknjiženih na tej svojini.

Cl. 2. Ob nesoglasnosti glede vsebine ali obstoja dajatev kakor tudi o odpravi ali o odkupu odloča neprizivno poseben odbor, ustanovljen pri Pobotnem uradu po naredbi z dne 8. novembra 1941-XX št. 143 in

sestavljen iz treh članov, ki jih imenuje Visoki komisar.

Predsednik se izbere izmed sodnikov Pobotnega urada.

Cl. 3. Prošnja se mora predložiti odboru z vlogo, kateri je treba priložiti listino, s katerimi se dokazuje obstoj in določila vrsta ter obseg pravic, katerih odprava se zahteva. V vlogi morajo poleg tega biti jasno sestavljeni in določno navedeni odpravitveni predlogi.

Odbor pozove najprej upravičitelje vknjiženih pravic, naj se v 15 dneh izjavijo, ali sprejemajo predlagano odpravo, sicer pa naj predložijo svoje morebitne ugovore zoper njo, priloživši vse listine in spise, ki se jim zdijo potrebni ali uporabni.

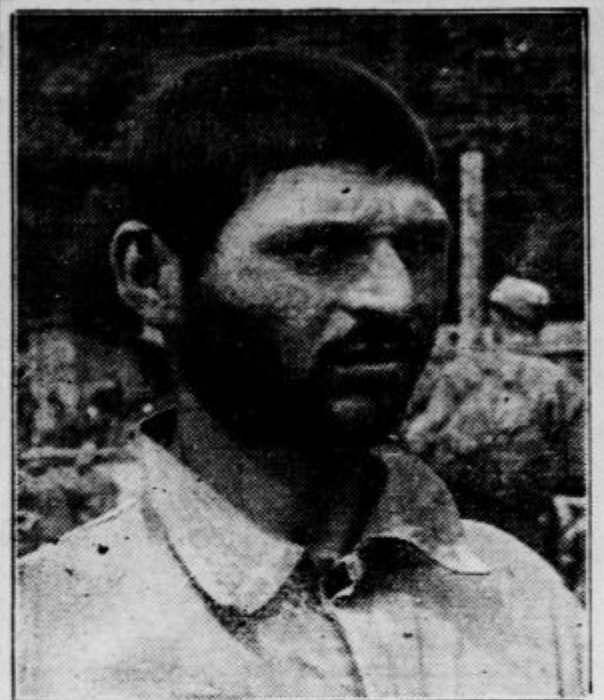
Če ima imetnik pravic, katerih odprava se zahteva, svoje bivališče zunaj Ljubljanske pokrajine, sme dati odbor daljši rok za izjavo ali za vložitev ugovorov, vendar ne nad 40 dni.

Če bivališče osebe ni znano, mora izposlovati odbor pri okrajnem sodišču, pristojnem po legi nepremičnine, da se ji imenuje poseben skrbnik.

V primerih iz te navedbe zoper odpravitveni predlog ni dopusten drugačen ugovor nego le ob ugotovitvi dajatev in o odkupu zanje.

Cl. 4. Če sestoje pravice, katerih odprava

Tip sovjetskega ujetnika

Iz obraza sije temu boljševiku vsa zahrbtna podlost, ki so jo sovjetske vojske dovolj dokazale v borbi z osnili četami

va se zahteva, iz dajatev (storitev), ki niso izražene v denarju, mora odbor najprej določiti ustrezno denarno vrednost po načelnih vidikih, ki jih določi odbor sam, upoštevaje poleg tega pripombe ali dokazila, pribavljene od prizadetih strank, pri čemer si pomaga, kolikor se mu zdi potrebno, z izvedenci, ki jih v ta namen imenuje, in tako, da se ceni v vseh primerih po vrednosti na dan 1. maja 1942-XX.

Cl. 5. Vrednost rent, izraženih v denarju in obremenitev z drugimi dajtvami se po ocenitvi v denarju po določbah prednjega člena kapitalizira tako, da se pomnoži letni dohodek:

z 20, če je upravičenec dopolnil 24. leto;
z 18, če je upravičenec starejši od 24 in še ni dopolnil 34 let;
z 16, če je upravičenec starejši od 34 let in še ni dopolnil 44 let;
z 13, če je upravičenec starejši od 44 in še ni dopolnil 54 let;
z 10, če je upravičenec starejši od 54 in še ni dopolnil 64 let;
z 7, če je upravičenec starejši od 64 in še ni dopolnil 74 let;
z 5, če je upravičenec starejši od 74 in še ni dopolnil 80 let;
z 3, če je upravičenec starejši od 80 let.

Za podstavo se vzame upravičeneva starost ob vložitvi odpravitvene prošnje.

Cl. 6. Višino celotnega zneska, ki naj se plača kot odkupilo in ki se dobi s kapitalizacijo po prednjem členu, povečanega oz. zmanjšane za vrednost dajatev ali rent, ki so v zastanku oz. bile dane vnaprej, določi odbor po kratkem postopku z odredbo, ki se sporoči strankam uradoma, s pozivom predlagatelju, naj v 15 dneh položi znesek odkupila pri ljubljanski podružnici zavoda Banca d'Italia.

Če mine ta rok, ne da bi se polog opravil, sme imetnik v odkup predlaganih pravic uvesti na podstavi te odredbe izvršilni postopek proti predlagatelju odprave.

Cl. 7. Na zahtevo osebe, ki je predlagala odpravo in ko se predloži potrdilo zavoda Banca d'Italia o opravljenem vplačilu, vroči predsednik odbora predlagatelju odlok za izbris odkupljenih bremen in ustreznih na lastnino vknjiženih zastavnih pravic.

Ta odločba je dokončna in je izvršilni naslov za oprostitve in izročitve razbremenjenih nepremičnin.

Cl. 8. Ves postopek po tej naredbi ter vse pogoje in listine v zvezi z njim so taksi, kolikor v drugih kakršnih koli pristojnih prosti.

Cl. 9. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 10. julija 1942-XX.
Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino
Emilio Grazioli

Zlata jama

Logar je kupil trgovino. Trgovina ne gre. Obrnil se je do svojega prednika:

»Kako to? Zagotavljali ste mi, da je ta trgovina prava zlata jama!«

»Saj tudi je! Vse svoje zlato in drugo, kar sem imel, sem zmetal vanjo!«

Dobra žena

»Ko prihajaš tako pozno domov, ali ti žena nič ne reče?«

»Čisto nič. Samo z glavo maje.«

»S katero? S svojo ali s tvojo?«

KULTURNI PREGLED

„Baj Ganjo“ v slovenskem prevodu

Kdor je prebral Aleka Konstantinova »Neverjetne zgodbe o sodobnem Bolgaru«, znamenitega »Baj Ganjo« v pravkar izišlem slovenskem prevodu živana Žuna (»Slovenščina knjižnica« št. 16, z risbami Gustava Jellinka), se nekoliko presenečeno vprašuje: »Tako da piše Bolgar o Bolgaru? Sicer je res da zapisano: Neverjetne zgodbe... a to je, kakor kaže, samo pisateljev trik. Ničde bi se ne bil mogel huje kakor Aleko Konstantinov ponorečevati iz bolgarskega človeka! Ali dži za to pomisli! Znam bolgarski kritik Nikola Dončev, urednik italijanskega tednika »Vita bulgarica«, je v prvi knjigi svojih tujemu svetu namenjenih »Etudes bulgares« posvetil Konstantinovu prikupno študijo z naslovom »Aleko mort et vivant«. Bolgari imajo Konstantinova tako radi, da ga največkrat omenjajo s krstnim imenom in sam Dončev začne svoj sestavek takole: »Ni ga bolgarskega pisatelja, ki bi bil našemu občinstvu tako priljubljen, da bi ga imenovali intimno z njegovim krstnim imenom, tako kot imenujemo najožje prijatelje — samo Aleko Konstantinov si je zaslužil tako zaupljivost. Je to stvaritelj baj Ganja, ki je izmed vseh tipov v našem slovu najbolj živ, ker je najbolj pitoresken in »zabaven«. To delo je po Dončevu »Alekov mojestrovina« in na nekem drugem mestu se vrača k njemu in znova ugotavlja, da je baj Ganjo najbolj življenjski tip, kar jih je ustvaril bolgarski pisatelj.

To mnenje je močno razširjeno, vendar v bolgarski slovnosti zgodovini nikakor ni splošno. Sam Dončev omenja sodbo Bo-

jana Peneva, ki mu je baj Ganjo neotesane, čigar poteze so pretrpane ter dajejo, če ne že napačno, pa vsaj zelo nepopolno podobo. Zoper Peneva in v zagovor »Baj Ganja« se je oglasil pokojni Ivan Šišmanov in poudaril kar vzgojni vpliv te čudne literarne figure, prikazujoče napake in slabosti bolgarskega zelenca. Spor za »Baj Ganja« je v bistvu isti, kakor se je pojavil pozneje preli nekaterimi satiričnimi komedijami Branislava Nušića. Občinstvo le prepogosto propusti take literarne portrete in jim daje značaj občega tipa, kar je do neke mere napačno. Pri baj Ganji je kos krivde tudi na pisatelju, ki ni dal le slučajno svojemu junaku ime Ganjo Balkanski. V resnici je baj Ganjo prav tako nekoliko pretirano vtelesenje balkanskega parvenistva, kakor je Oblomov posevil rusko lenobo ali Daudetov Tartarin temperamentno bahaštvo in pustolovsko žilico zgovornih Provansalcov.

Neotesani in nevzgojeni stremiljivec, omejenj zvičajnež, brezobzirni sebičnej, neugnani bahač, lažnivec in nasilnej, zavestni hincave, prebrisani koristolovec — to je baj Ganjo. Toda to ni vse. Na svobodnem prehodu iz primitivne civilizacije, kakršno je otomanski režim dopuščal podjamljenim plastem k višjim družbenim oblikam zapadnega sveta ter v kulturno in politično samostojnost, nastajajo kakopak mnoga nesporazumjenja, napake in smešni kontrasti. Nekateri predstavljaja baj Ganjo. Vzlic vsemu pa čutiš pod tolikimi slabostmi tega najzrazitejšega balkanskega arivista tudi nekatere dobre strani. Predvsem vidiš Ganjevo vitalnost, pogum in dejal-

nost, ki se ne vežejo nujno in vedno samo s slabimi lastnostmi. Baj Ganjo nima v svojem primitivizmu samo smešnih ali grdih strani, marveč ima tudi skrite zalogo mladosti, se neizživljenih energij, ki so morda koristneje življenju kakor okorele, izčrpane in že mehkanizirane forme in ugasi temperamenti. Če je baj Ganjo noštelj nekaterih tipičnih slabosti, ki se pojavljajo v relativno mladim in primitivnim družbenem okolju, se vendar zdi, da so v njem prav kakor v mladem zaletu se mnoge možnosti: njega ni moč postaviti kakor starca nekam na rob življenja. Takile strici Ganji povzročajo veliko škodo, če se s svojo neodgovorno drznostjo povzpno na neprimerna mesta — Konstantinov je to pokazal zlasti na straneh, kjer opisuje Ganjevo politično uestvovanje, — vendar se počasi zbrusijo. Njih sinovi hodijo že druga pota, ne da bi jih zgubili vitalnost svojega neizčrpanega rodu in plemena.

Morda ni brez pomena, če se ob »Baj Ganji« spomnimo sociološko in rasno biološko zanimivega pojave, ki označuje meščanstvo nekaterih balkanskih dežel, kjer je — kakor zlasti v Bolgariji — vse do novejšega časa trgovski in obrtniški stan prihajal v veliki meri iz mestnega sloja, ki ni bil plemensko istoveten s kmečkim prebivalstvom, marveč je pripadal grško-romanski usidleni nekdanjega bizantinskega meščanstva. V Srbiji so bili to znani Cincariji. Če bi mogel imeti baj Ganjo kot literarna figura svoj rodovnik, bi utegnilo biti v njem vsaj polovica te krvi; bil bi zmes bolgarsko-slovanskega rustikalnega primitivizma in balkansko-levantinske trgovsko obrtne tradicije.

Konstantinovljev »Baj Ganjo« žal ni izdelan tako kot »Oblomov« ali »Tartarin de Tascaron«. Ni zgrajen po trdnem literar-

nem načrtu, ni delo enotnega kova, ni ne roman in ne zbirka novel, marveč ciklus satirično-humorističnih podlistkov, čijh tvarina je osrelotočena okrog ene in iste osebe. Enotna in v nekem smislu genialna je bila samo prva vizija baj Ganja: vizija, iz katere je lahko pisatelj črpal številne kombinacije s pojavi, zasebnega in javnega življenja. »Baj Ganjo« je ostal tudi z dodatnimi podlistki, ki takisto izpolnjujejo slovenski prevod prvotnega dela, slovstveni trzki. Mogoče mu je dodati leko število začetnih poglavij in ga nadaljevati tam, kjer se je Konstantinov ustavilo pero. V tem je največja epična slabost »Baj Ganja«.

Slovenski prevod te značilne bolgarske satire nikakor ni odveč. Ni samo zabavno branje, marveč tudi prispevek k psihologiji balkanskega človeka. Kakor v sleherni pravi satiri, je tudi v tej skrita človeška in v nekem smislu narodna morala. Živan Žun, ki je delo poslovenil, je imel v glavnem srečno roko, ne vem samo, čemu dela dosledno take napake, kakor je n. pr. Evropejec namesto Evropeč? Iz prevajalčevega peresa je uvodna beseda, ki čitatelja na kratko pouči o pisatelju in njegovem pomenu. Ilustracije Gustava Jellinka niso slabe, vendar bi si človek figuro baj Ganja predstavljal malo drugače: kot človeka visoke rasti in bolj markantnega obličja. Naš ilustrator ga je označil predvsem s čezmerno košatimi brki. Kdor je bil na Balkanu in je poznal baj Ganjo iz knjige, je včasih srečal ljudi, ki so se mu zdeli ustrezni temu literarnemu tipu; taki kot Jellinkov baj Ganja zatrdno niso bili.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Nova vprizoritev Trubadurja

Iz pogovora z režiserjem šefom Cirilom Debevcem

V čem je prav za prav vrednost in mik te opere, da se tako vztrajno drži na sporedih vseh gledališč?

— Če bi priredili za Verdijeve opere svetovno ljudsko glasovanje, je tako verjetno, da bi dobil kljub vsem predsodkom, kljub vsem kritičnim analizam »Trubadur« še vedno največ glasov.

Ciril Debevec

V čem tiči ta nenavada, skoro že šušna ljudska priljubljenost tega dela? V ciganski romantiki? Saj je toliko niti ni,

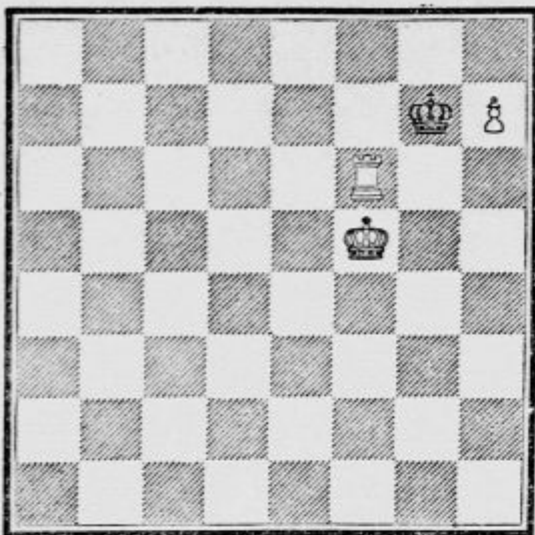
KAJ VEM? KAJ ZNAM?

226. Kdaj je bil upor boksarjev in kje se je zgodil?

227. Kateri zemeljski tečaj obdaja koplna?

228. Kaj je »kvadratura mnogokotnika« in kako jo je izvesti?

229. Naša običajna šahovska naloga

Mat v treh potezih.

230. Najmanjše število?

Katero je najmanjše celo število, ki ga zapišemo z dvema številčkama? Ali je to 11 ali je še kakšno drugo?

Rešitve nalog 21. t. m.:

221. Topove za strmo streljanje uporabljajo predvsem za akcije proti bližnjim nelegitimnim ciljem (utrdbam, strelnim jarkom, zbirališčem sovražnih čet itd.) V po-

štev prihajajo za to predvsem lahki in težki mozarji, hvalnice in v širšem pomenu tudi metali min ter granat. Ker padajo njih izstrelki malodane navpično na cilj, imajo ogromno probojno silo. V prvi svetovni vojni so v tem pogledu slovele zlasti »debele Berte«, nemški 42-centimetrski mozarji, ki so z malo strelj uničevali najmočnejše belgijske oklopne utrdbe. Topovi za plosko streljanje so preračunani za cilje v večji daljavi. Tu lahko navedemo n. pr. železniške topove, protiletalske topove (ceprav streljajo z njimi strmo) in poljske ter obalne topove, ki so namenjeni za žive cilje, ladje v vožnji in druge premikajoče se predmete. Njih cevi so razmeroma daljše in uporabljajo tudi dosti večje naboje smodnika, da dajo izstrelku ogromno početno brzino. Takšen top za plosko streljanje je bil tudi znameniti nemški top iz prve svetovne vojne, ki je iz daljave do 120 km streljal na Pariz. Njegove granate so se dvigale visoko v redke stratosferne plasti, kjer so zavoljo manjšega zračnega upora opravile lahko daljšo pot. Strelno orožje s ploskim tirom je normalno tudi pehotna puška in strojica. Če pa izstrelijo s puško granato, učinkuje spet kot orožje za strmo streljanje na bližnje cilje.

222. Rjavi premog izvira iz terciarne dobe.

223. Mesec julij se imenuje po Juliju Cezarju, ki je, kakor znano, reformiral koledar.

224. Lahko je videti — pa je težko. Na mizi je bilo razloženih 14 predmetov. Koliko ste si jih zapomnili vi?

225. Sedem ribičev. Može so se pri lovu srečali komaj vsakih 420 dni!

Prodajalec jajc

Med različnimi rjavimi streljaji, ki so me spremljali daleč od navadnih poti skozi prostranosti arabskih dežel — pripoveduje znanj potovalec E. Larsen — je bil Hamed ben Jusuf gotovo najboljši. Ta Jusuf sin, lep in razborit dečko, ki je štel komaj dvajset let, je bil zvest, zanesljiv in ganljivo vdan. Naravnost veličasten pa je bil njegov dar za kupčevanje.

Neki Arabec v Ašarju, ki sem ga poznal s svojih prejšnjih potovanj in ki je vedel za Hamedovo veliko hrepenenje po potovanjih, mi ga je priporočil. Že v prvih dneh, ki sem jih prebil še Ašarju, je pokazal Hamed svoje najboljše strani. Obdržal jih je tudi ves nadaljnji čas, ki ga je prebil z mano. Njegovo najljubše opravilo pa je bilo nakupovanje. Kar koli sem potreboval, mi je priskrbel ne samo hitro in dobro, temveč tudi večinoma po cenah, ki so bile nižje nego običajne.

Nedaleč od malega perzijsko-arabskega

naselja Džaherja smo uredili naše prvo taborišče. Vsak dan v zgodnjem jutru je šel neki možak s košaro na glavi po mali poti, ki je vodila mimo taborišča v Džaher. Hamed je kmalu dognal, da je bil možak prodajalec jajc in da je nosil svoje zdrobljeno blago, skrbno položeno v košaro, v malo naselje, da bi ga tam prodal. Nekega jutra ga je Hamed priključal, da bi tudi za nas kupil jajca. Sedel sem baš pred svojim šotorom pri čaju. Nekoliko korakov stran je položil Ibrahim, prodajalec jajc, svojo košaro na tla in sedel poleg nje v travo. Hamed je stopil k njemu in mu sedel nasproti. Potem sta začela barantati.

Ibrahim je zahteval za jajce sprva po dva filsa (okrog 10 stotink), kar je v tistih krajih cena v večjih mestih. Hamed se je možu smejal. »Ibrahim«, je dejal, »ti si star in moder mož, toda slab prodajalec jajc«. Nato je hotel stari mož svojo

košaro odpreti, da bi pokazal, kako velika so njegova jajca.

Hamed mu je to preprečil: »Vem, Ibrahim, da so tvoja jajca največja v teh krajih, kajti če bi ne bila, bi ti ne mogel plačati sedaj pol filsa za vsako.«

Nato sta se oba najprvo pogodila za ceno enega filsa za kos. Ibrahim je spet segel proti košari. »Počakaj še«, je dejal Hamed, »kakšno ceno nam ponudiš, če ti odkupim veliko število?«

»Tako velikih jajc ne boš dobil nikjer tako poceni«, je rekel oni.

»Pomisli, Ibrahim, vsako izmed tvojih velikih jajc je zate breme. Prihranil si boš mnoge težave, če se jih iznebiš že na pol poti. Mi bi ti jih vedno odkupili, če bi nam jih dajal tri kose za dva filsa.«

Ibrahim si je zamišljeno pogledil kratko, belo brado: »Koliko jajc hočeš kupiti, če mi ponujaš zanje tako nizko ceno?«

»Koliko jih imaš v košari?«

»Stiri in šestdeset.«

»Če izbereš največje med njimi, pripravim svojega gospoda do tega, da ti plača dvajset filsov za trideset jajc.«

Ibrahim je pokimal, segel po košari in odprl pokrov. Hamed se je takoj sklonil nad košaro in pogledal vanjo.

»O Ibrahim«, je vzkliznil, »tvoja jajca so najmanjša, kar sem jih kdaj videl. Moj gospod bi bil jezen name za takšne kupčije. Kvečjemu petnajst filsov ti lahko ponudim za trideset jajc.«

Tedaj je Ibrahim zaprl pokrov svoje košare. »Ali mi hočeš plačati osemnajst filsov za trideset kosov?«

»O Ibrahim, ta cena je visoka, a tvoja jajca so majhna. Nikoli ne bom mogel plačati več nego petnajst filsov zanja.«

Stari Ibrahim je nato zopet odprl pokrov in je začel jajca počasi naštevati poleg košare v travo. Nekaj časa je Hamed to molče gledal. Potem ga je prikliznil z vzdihom: »Čedalje manjša postajajo tvoja jajca, o Ibrahim! Mogel ti bom plačati le dvanajst filsov zanja.«

Ibrahim je nehaj štet, pogledal je Hamed in jajca, ki so že ležala v travu, ter vzkliznil: »Bog me varuj takšnih kupcev! Če bova še dolgo kupčevala, boš hotel moja jajca na zadnje zastoni, pa še kokoši zraven!«

Tedaj sem poklical Ibrahimja k sebi in zapovedal naj prinese svoj k seboj. Odkupili mu bomo vsa jajca ter mu dali zanja petdeset filsov.

Da bi ne bil tega nikoli izrekel! To je izšlo namreč sode dno. Starec me je gledal najprvo brez besed, toda ostro in vprašujoče. Potem je začel odločno in z viano naglico spravljati v travo ležeča jajca spet v košaro. Samo sedem kosov jih je pustil in je vprašal Hameda: »Ali hočeš kupiti teh sedem jajc za pet filsov? Več ti jin za to ceno ne morem dati. Če hočeš imeti trideset jajc, potem bo veljalo vsako en filsa. Če hočeš kupiti vsa jajca, pa bo veljal kos dva filsa.«

Hamed je začuden zmajal z glavo in samo dejal: »Alah ti je pobral pamet, Ibrahim.«

»Alah mi je dal pamet, da vas lahko spregledam«, je odgovoril starec. »Sedaj vem, da ste špekulanti z jajci in da hočete kupiti vsa jajca samo zato, da bi ž njimi špekulirali.«

Vse nadaljnje besede so bile zaman, starec se ni vdal in Hamed je moral kakor prej, če smo potrebovali jajc, do prodajalne v Džaherju.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Fakir

»Kako ste mogli zamuditi snočno predstavo?«

»Strašno me je zbadał žebel v čevljaku.«

»Misliš sem, da bi šel za štirinajst dni na letovišče. Koliko misliš, da bi me stal ta teden?«

»Nu, okoli 1000 lir.«

»Kaj pa, če gre z menoj tudi žena?«

»Toda samo polovico te vsote.«

Ona (za klavirjem): »Kaj misliš, ali ni to boljše od radia?«

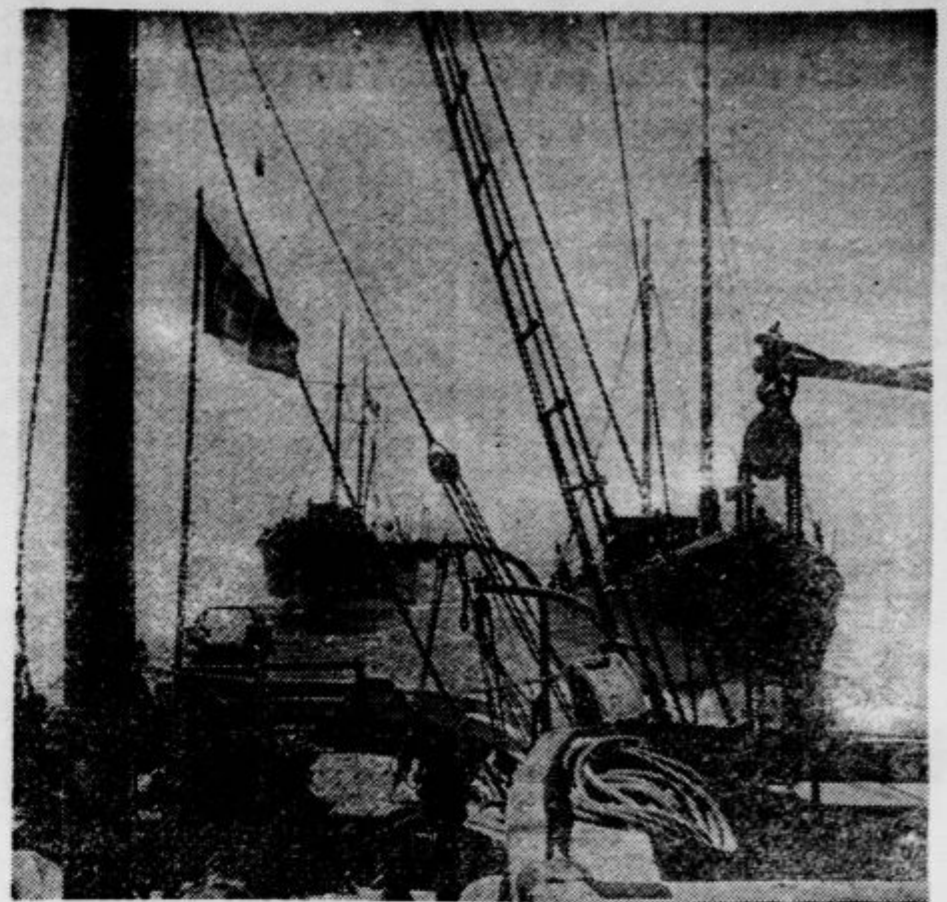
On: »Kar se radia tiče, obrnem tam lahko gumb, a tu...«

»Veš kaj, mama, danes sem prišelil il-ro. Tisto debelo ononimno pismo, ki si mi ga dala, da ga frankiram in odnesem na pošto, sem izročil gospe Milki kar osebno...«

Dva lažniveca

Prvi: »Pri nas je takšna vročina, da se letečim muham užigajo krila.«

Drugi: »To ni še nič. Vročina je pri nas takšna, da moram krmiti kokoši s sladoledom, ker bi mi drugače legale kuhana jajca!«

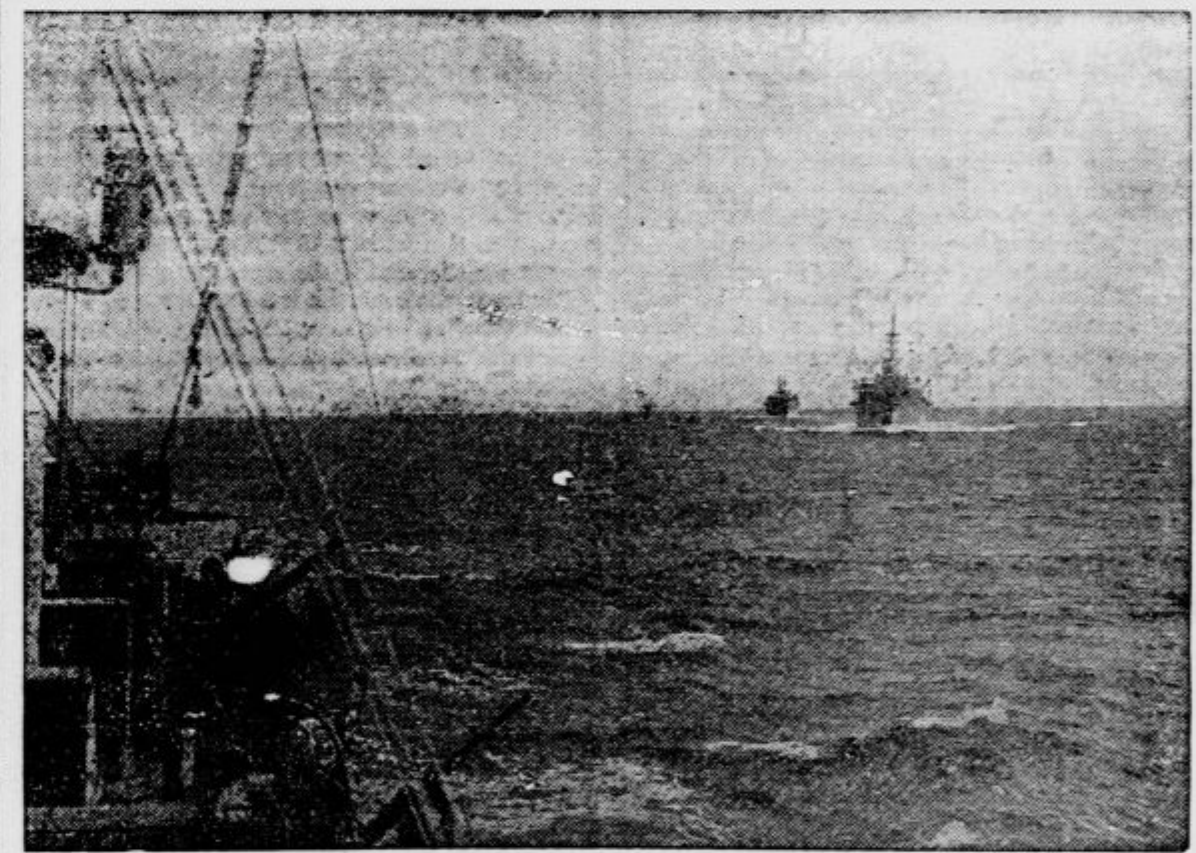
Dragamine in servizo lungo le coste italiane — Iskalce min v službi vzdolž italijanskih obal

Najlepši trik

Neki list za artiste je nekoč zastavil vsem znamenitim čarovnikom vprašanje: »Kateri je bil vaš najlepši trik?« Moderni čarovniki so opselovali in proslavljali kakšne svoje velike iluzije, s katerimi so dosegli posebne upehe. Harry Houdini, ki je bil v Evropi velika senzacija kot umetnik razvezovanja, pa je odgovoril na vprašanje s sledečo zgodbo:

»Moj oče je bil duhovno pomemben mož. Ni pa znal zbirati zemeljskih zakladov.« »Zapuščam ti le malo denarja.« je dejal svoji ženi na smrtni postelji. »Zapuščam ti dobrega sina. Ta bo napravil tako, da bodo materi deževali zlatniki v predpasnik.« — Ta sin sem bil jaz. Takrat sem potoval kot sejmarski umetnik baš po Ameriki in v resnici nisem imel nobenega denarja, da bi ga dal materi, ki je živela na Madžarskem, deževati v predpasnik. Kmalu potem pa je prišla do mene velika sreča: brzojavno so mi ponudili angažman v New Yorku za gažo 1000 dolarjev na teden! Sprejel sem, toda pod pogojem, da mi bodo polovico gaže izplačevali vedno v zlatnikih. Moj prvi nastop je imel za posledico podaljšanje angažmana, dolarje sem kupilil naravnost z lopato. Vrnil sem se kot bogat mož v domovino. Materi sem bil pisal, naj si za moj sprejem obleče stari predpasnik, ki ga je prej nosila vedno pri gospodinskih delih. Ko sem potem stopil v staro, tako domačo mi sobo, je stala moja mamica v resnici v tistem predpasniku pred menoj: in iz svoje ročne torbe sem spustil v predpasnik cel dež zlatnikov. To je bil moj najlepši trik!«

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

Navil di scorta ad un convoglio italiano nel Mediterraneo — Ladje, ki spremljajo italijanski konvoj v Sredozemskem morju

ZAPISKI

Pesnik-šaljivec

Idealna podoba pesnika, kakor so si jo v nekdanjih časih, ko še niso stali v ospredju športniki in filmski zvezdniki, zamišljale sentimentalne podeželske gospodične, je vitka, bledolicična figura sanjarja, ki skriva v svojih hrepenenjih obeh neznanne skrivnosti. Nekaj svečeniškega je bilo na tej idealizirani pesnikovi podobi, kakor je ostala za romantično modo in ki še vedno ni izgubila svojih zadnjih odsekov. Toda če je pesnik tip izredno občutljivega človeka, če je obdarjen s sposobnostjo, da jače kakor drugi doživlja življenje in izraža svoja doživljanja v umetniško izoblikovani vezani besedi, ni treba, da se tudi v civilnem življenju očitno razločuje od drugih ljudi in da si ga v čisto človeških stvareh mislimo drugačnega od drugih. Prav zaradi tega se zopet uveljavlja mnenje, da so za javnost nezanimive in nepotrebne vse tiste zadeve pesnikovega ali umetnikovega življenja, ki niso v zvezi z njegovim delom, zakaj samo pesnikove stvaritve so tisto, kar nas lahko zanima tudi po svojem nastanku in v vseh podrobnostih.

So pesniki, ki so bili kot ljudje docela v nasprotju s prej omenjeno romantično podobo sentimentalnega pesnika. Ta njihov značaj je tem zanimivejši tedaj, če so bili sentimentalni pesniki, zvaljajoči prav tako nastrojene čitatelje in zlasti čitateljice. Posebno izrazit primer takega pesnika je bil italijanski pesnik Olindo Guerrini. Pod tem imenom ga poznaajo kot literarnega izobraženega ljudje, medtem ko je bil širšemu občinstvu znan predvsem po psevdonimu Lorenzo Stecchetti. Njegove pesmi so bile nekaj časa zelo priljubljene

In un base aerea di guerra: il pilota di un caccia al ritorno, racconta le fasi dell'azione vittoriosa — V nekem vojnem letalskem oporišču: pilot nekega lovskega letala pripoveduje po povratku faze neke zmagovite akcije

razen blodne ciganke Azucene same in enkratnega ciganskega zbora prav za prav nič. V ljubezni, v ljubosumju, v dvobojih, v usmrtitvi in samomoru? Tudi ne more biti: saj so to vendar sami znani, obrabljeni pripomočki, s katerimi so tako obupno-malobrižno zgrajene cele vrste tudi manj slavni oper. Tajinstvenost zamotane zgodbe o dveh bratih, o ugrabljenem in usodno zamenjanem dečku? Saj trdijo vsi, da je vsa ta reč tako zapletena, da čisto natančno nihče ne ve, zakaj v tej operi prav za prav gre. (Resnica je, da v svojem življenju še nisem srečal človeka, ki bi bil zmogel povedati vsebino »Trubadurja« s svojimi besedami, razloženo in brez pomote).

Posamezne arije so znane že desetletja po potujočih lajnah in nekatere so razvpili in razvikli tako, da jih zvišeno zasmejujejo danes celo najbolj rumenokljuni konzervativisti. Za svojo osebo priznam, da me občutno motijo razni nenadni preskoki iz najbolj resnega človeškega občutja v skoraj kupletno, vsekakor pa zgolj virtuozno pevsko razkazovanje. (V študentovskih letih na primer sem se Leonornemu preobratu po čudovitom »Miserere« v 7. sklad stalno smejal, kasneje sem se jezil, danes — po nekaj letih operne vzgoje — razumem že tudi to.) Čar tega nenavadnega uspeha mora tičati torej drugod. Mislim, da ga ni iskati samo v bujni neljuzrpnosti melodij, ne samo v preprostosti glasbenih linij, temveč predvsem v mladostno kipecni moči, v skoraj silovitem fantazijskem zagonu, v nevzdržnem, vročerknem poletu, v stalno napetem, včasih skoraj viharnem notranjem utripu, v slikovitih in udarni zunanji dinamiki in v strastni sproščenosti prvobitnih oblasti: masčevanja, ljubosumja ter ljubezni v življenju in v smrti.

Z Verdjevimi »Trubadurjem« se mi zdi

v bistvu kot s Schillerjevimi »Razbojniki«: tam in tukaj vsebina ni ravno kristalno jasna, toda tukaj in tam se veličastno vzpenja iznad kupov danes že davno obrabljenih fraz mladeniško-bojevitih zanos, junaška značajnost in čustvena prisnost, otakrat v bleisku enakovrednih, opojnih, ognjevitih in prekipeljavostih oblik.

Gorje »Trubadurju« na odrih, kjer ga — kljub vsem nebeškim zvokom — samo po ključ »Trubadurjeva« glasba je vroča in huda, ta opera nima počitka (razen uspanke Azucene v ječi) in žene sama sebe brez oddiha od začetka do konca! Trubadurji ni niti milo-osladno vzdihujoča, niti lajnostno prepevala, niti tehnično se spakujoča z dolgotrajno vižarijo, temveč je krepka in izrazita, strastna, če hočete »skuštrana«, a čeprav brez duhov in strahov — vendar gledališke krvi polna in prava romantična opera! Ta romantičnost glasbe je kriva, da »Trubadur« niti sprito kasnejših dragocenejših Verdijevih del v svoji učinkovitosti ni popustil in da se bo, kakor vse kaže, držal tudi stalno na svetovnem opernem repertoarju.

Zakaj je libreto »Trubadurja« glede svoje razumljivosti postalo v operni literaturi že kar negativen primer?

— Besedilo te opere (Cammarano je libretist »nesrečnega imena«, je zares na tako slabem glasu, da ga je celo Oscar Bie označil za tako pusto in trapasto (fade out blode), da se lahko samo »najbolj marljiv filologom« posreči sestaviti iz njega približno razumljivo zgodbo.

V resnici ni tako strašno hudó. Z nekoliko potrpljenja je — vsaj pri branju — vsa storijska precej lahko umljiva. Pri gledanju in poslušanju je s to rečjo resda nekoliko težje. Dober prevod (kar naš na žalost ni), nazorna razporedba oseb, pred-

vsem pa različna izgovorjava Ferrandove povesti v 1. sliki in Azucenine v 3. sliki lahko v tem smislu odstranijo vsaj glavne nedostatke. Seveda predpostavljam, da je vsaj režiserju (če ne vsem glavnim pevcem) docela jasno, za kaj v tem pretresljivo motnem besedilu gre. V ostalem pa se spominjam opombe profesorja z akademije: »Pri »Trubadurju« ne izdelavajte preveč besed! To lahko glasi samo škodljivo.«

Kakšne zahteve stavi »Trubadur« na izvajalce? — Vsi pevci Verdijevih oper morajo imeti predvsem zelo dobre glasove. Potem morajo imeti veliko tehnično znanja. Posebej »Trubadur« zahteva — če ne že izrednih igralcev, vsaj zelo probojnih, močnih in prožnih temperamentov. Ciganka pa tudi igralsko ni ravno lahka vloga. Sedanjemu našemu kvartetu je tak, da nas ni treba biti ne v poedini, ne v celoti prav pred nikomur sram. Franel je v Manricu, junaku trubadurju, že zadostno znan in ga po tolikih letih zdaj le še finejšje in s krepkejšim glasom obvlada. Janko, kateremu je sicer dramsko-demonični značaj grofa Lune še za spoznanje tuj, ima kot malokdaj priložnost, da uveljavi vse vrline, zlasti višine svojega jeklenega glasu. Golobova to pot brez dvoma marsikoga več kot prijetno presenetila s svojo razgibano in slikovito igro. Heybalova poje zdaj Leonoro prvič in je edina, ki je v omenjenem kvartetu čisto nova. Kljub svojetasnim hudim zdravstvenim težavam in kljub močno pospešenim pripravam je spet pri polni moči in kaže, da bo s svojo pomembno izvedbo živo izpolnila lik Leonore, ki že precejšnjo vrsto let v vseh naših zadnjih uprizoritvah začuda ni imel prave sreče. Za železnega Ferranda nam je kot gotov priskočil na pomoč s svojim, za starega vojščaka

morda nekoliko preblagim, a čudovito lepim glasom naš stari znanec Tone Petrov. čič.

Ali bo letošnja nova uprizoritev »Trubadurja« prinesla v inscenacijskem pogledu kakšno bistveno izpremembo?

Pri našem tako tesnem opernem prostoru in pri našem popolnoma zastarelem tehničnem ustroju je sploh vsaka dostojna in smiselna inscenacija grenko poglavje zase. Za zavestjo, da »Trubadurja« ni niti rešila niti upropastila še nobena inscenacija, mi je bilo važno doseči predvsem troje: 1. čim več možnosti za smiselno in nazorno prostorsko razčlenbo, 2. čim več možnosti za hitre kulisne spremembe in 3. čim večje omejitve v izbiri sicer značilnih, a vendar skromnih dekoracijskih sredstev. Vsega »Trubadurja« smo namreč zajemali in sestavili iz našega starega razpoložljivega dekoracijskega inventarja. Glede razsvetljave spada »Trubadur« med tako zvan »nartatemnejše« opere. Spominjam se »Trubadurja«, kjer se, razen tega, da nisem ničesar videl, sploh ničesar več ne spominjam. Kljub opombam (»notte oscurissime«) smo se pri nas odločili za neko vrsto kompromisne »gledališke teme« in pa za osvetljavo posameznih obrazov vsaj takrat, kadar se nam je zdelo to za lažje umevanje in lepše uživanje kakorkoli pomembno ali koristno.

Vse drugo — razen naštetega — pa opravi pri »Trubadurju« — poleg Verdija — dirigent.

Opero bo dirigiral Anton Neffat, ki jo ima že precej le »v rokav«, zborovodja je — kakor vedno — Rado Simoniti, inscenacija je po načrtih režiserja pripravila gledališka slikarna pod vodstvom mojstra Vlacava Skrušnega. Maša Sl.

Kronika

* Duce je obdaril bolno delavko. Mlada delavka Maria Cassinari iz Leate pri Firenzi je že nekaj let s težko boleznijo na nogah priklenjena na posteljo in stol. Ker je kljub bolezni navezana na delo svojih rok, si je ves čas želela šivalnega stroja, a nikoli ni zmogla sredstev, da si ga nabavi. Ko je na stvari izvedel Duce, ji je dal takoj nakazati 1100 lir, vsoto, s katero si bo Cassinarijeva lahko nabavila toliko zaželeni stroj. Mlada delavka se je vsa srečna iskreno zahvalila Duceju za plemeniti dar.

* Kasacija o trgovcih, ki taje blago. Po najnovejši razsodbi kasacijskega sodišča v Rimu je trgovce, ki ima neko blago, pa ga nasproti kupcu utajijo, prav tako kriv kakor tisti, ki skriva zalogo.

* Zaključek beneskega kongresa za antično umetnost. V soboto je bil v Benetkah zaključen prvi kongres kritikov antične umetnosti. Zanimaju zasedanju je predsedoval predstavnik Madžarske Gerevč in na njegovo pobudo je kongres sklenil, da bo proučevanje antične umetnosti obseglo tudi dela 19. stoletja in pa dela že pokojnih modernih avtorjev. Sprejet je bil tudi predlog akademika Bontempellija, da se v zvezi s prihodnjimi kongresi prirede tudi razstave falsifikatov umetnin, ki bi lahko mnogo pripomogle k moralizaciji umetniškega trga.

* Jugoslovanski emigranti razcepjeni. Srbski listi poročajo, da je med jugoslovanskimi emigranti v inozemstvu nastala razcepljenost. Ministrski predsednik Nedić je namreč ob nekaj priliki dejal, da se je emigrantska vlada v Londonu razcepila v tri skupine. K skupini, ki je ostala v Londonu, pripadajo Djukić, Bičanić in Sutej, druga skupina se je preselila v Ameriko, tretja pa je začasno bivala v Kairu. Emigranti te skupine so odobravalj politiko generala Nedića in so se hoteli vrniti v Srbijo. Vojne razmere pa so jih prisilile, da so morali zapustiti Egipt in je sedanje njihovo bivališče neznan.

* Sneg na pragu pasjih dni. Iz Domossolo poročajo, da je v nedeljo po vsej hriboviti okolici mesta silno deževalo, čez čas pa je začel naletavati sneg, tako da je za nekaj časa pobelil vrhove. O podobnem pojavu poročajo iz okolice Cune. V nedeljo je bil silen mrz z dežjem in vetrom, v ponedeljek jutraj pa je vrhove predgorja okrog mesta pokrivala tanka bela plast. Silovit mrzel val so doživeli tudi v Mondoviju in okolici — prav tako v nedeljo — kjer je temperatura padla blizu ničle, po hribovih pa se je pojavil sneg.

* Dragocena najdba v mantovski cerkvi. Pod vodstvom arhitekta Alda Andreanija se je nedavno začela restavracija starinske cerkve sv. Franciška v Mantovi, o kateri pravi legenda, da jo je ustanovil sam veliki svetec iz Assisija. Cerkve se je v stoletjih humanizma in renesanse uporabljala kot grobnica znamenite rodbine Gonzaga. Pri prekopavanju stene v imenu izmed kapel je Andreani našel na kose kipa in relief, izdelanih v marmorju, ki so takoj vzbudili njegovo pozornost, ker kažejo vse znake redke, dragocene umetnine. Po slogu strokovnjaki sodijo, da kip in relief izhajajo iz dobe okrog leta 1300. Kip in reliefo bodo z nekaterimi drugimi starinskimi predmeti, ki pri prezidavanju cerkve prihajajo vsak trenutek na dan, spravili v muzej.

* Italija ima 45.515.000 prebivalcev. Dne 30. junija je število prebivalstva v Italiji — brez novih ozemelj, ki so bila priključena v teku sedanje vojne — doseglo število 45.515.000. — V juniju je bilo v vsej Kraljevini sklenjenih 22.649 zakonov. Hkratu je bilo zabeleženih 17.930 rojstev in 44.440 smrtnih primerov, tako da znaša naravni prirastek 27.490.

* Civilna mobilizacija židov v Libiji. Po zgledu Kraljevine bo zdaj izvršena tudi civilna mobilizacija židov v Libiji. Vsi italijanski državljani v Libiji, ki so židovskega rodu, se morajo odzvati pozivom na civilno službo. Mobilizacija začne za zdaj moške v starosti od 18. do 45. leta brez oziroma na njihov poklic, zavzela pa bo obseg, kakor ga bodo narekovala trenutne potrebe.

* Mlad fašist reši troje ljudi iz morja. Na morski obali ne daleč od Taranta je

in so jih radi navajali celo ljudje, ki sicer ne čitajo poezije. S svojo najbolj priljubljeno knjigo »Postuma« (1877) je bil Guerrini marsikogar potegnil za nos: napisal ji je namreč pod pravim imenom predgovor, ki kaže, da je bil Lorenzo Stecchetti mlad, mnogo obetajoč pesnik, ki ga je zgodaj pokosila smrt. To je bila kajpak mistifikacija, saj je bil Stecchetti istoveten z Guerrinijem in le-ta je izdal pozneje še več knjig. Živel je v letih 1845—1916.

Znani pisatelj Virgilio Brocchi je pravkar objavil pri Mondadoriju knjigo »Le Beffe di Olindo«. Je to zbirka anekdot o sentimentalnem pesniku »Postume«, o njegovih neštetihi šalah, »potegavščinah« in drugih veselih prigodah. Ta pesnik, čigar stihse so mnogi vpisovali v album petnajstletnim gospodčinam, je bil v zasebnem življenju velik veseljak, duhovit pilavec, neutrujen kadilec, strasten prijatelj siva, pionir kolestarstva, ena tistih človeških figur, ki so živo nasprotje sanjavega in blodilničnega pesniku romantične fasone. Brocchi ga je z raznimi prigodami, ki si jih še danes pripovedujejo ljudje v Bologni, prikazal kot iznajdljivega organizatorja raznih »potegavščin«, burkastih prizorov in šalivih dogodivščin. Tako je Lorenzo Stecchetti z masko sentimentalnega pesnika dobil živo, nekoliko clownsko obličje polnokrvnega veseljaka Olinda Guerrinija.

Spomini barona Neustädterja. »Hrvatski izdavalški bibliografski zavod« v Zagrebu je začel izdajati spomine generala Josipa barona Neustädterja, ki je bil sodobnik barona Jelčića in je imel globok vpogled v tedanje razmere na Hrvaškem. Kritika označuje njegove spomine za najpomembnejše memoarsko delo iz tega razdobja hrvaške politične zgodovine. Baron Neustädter, ki je umrl 1. 1866., je spisal svoje spomine v francoskem jeziku. Rokopis je ostal neizdan v zagrebški vseučilišni knjižnici in obsega osem debelih zvezkov. Zgodovinarji so ga začeli uporabljati šele v zadnjih dvajsetih letih, a sedaj izhaja prvič v knjižni izdaji in sicer preveden po rokopisu v hrvaški jezik. Neustädter je dobro poznal Ljudevita Gaja, bil je intimus barona Jelčića, poznal se je z vsemi hrvaškimi preporočitelji in je v svojih spominih ohranil zelo mnogo še neznanega gradiva zlasti za zgodovino prelomnega leta 1848.

mladi fašist Antonio Lupassale s pomočjo nekega mornarja rešil troje kopalcev utopivce. Lupassale se je kopal med drugimi in je bil pravkar na bregu, ko je zasiljal vik in krik starejše kopalke, ki se je skupno s svojim 15letnim nečakom začela potapljati. Planil je v vodo, za njim pa še njegov sosed mornar in kmalu sta oba privedla vsak svojega rešenca — Lupassale ženo, njegov tovariš pa njenega nečaka — na breg. Komaj sta opravila svoje delo, je v vodi vnovič nastala panika. Tokrat je tonil 20 letni mladenič, ki ni znal plavati. Lupassale in mornar sta se vnovič vrgla v vodo in rešila še njega.

* Mlade hitlerjanke v Firenzi na obisku. V Firenco je prispela večja skupina članic Hitlerjeve mladine. Ogledale so si mesto in obiskale najpomembnejše znamenitosti. Mlade Nemke so v gosteh krajevnega poveljstva GIL-a.

* Židje, ki si smejo prevzeti arisjska imena. V Rimu je bil objavljen prvi seznam židov, ki so na podlagi zakona z dne 13. julija 1931 upravičeni prevzeti arisjska imena. V seznamu so med drugimi židje Mavricij Artom, Helena Benporad in Julij Kahib iz Torina, ki so po svojih materah arisjskega porekla in so po njih prevzeli tudi imena Celi, Caniato in Bona.

* Žrtev lastne neprevidnosti. 30 letni lovec Aldo Sanguanini iz okolice Martove po ko silu pripravil naboje za svojo lovsko puško s prižgano cigareto v ustih. Pri tem mu je ogorek cigarete padel v posodo s smodnikom, ki se je užgal, da je posoda eksplodirala, hkratu pa so se užgali tudi vsi naboji, ki jih je bil že pripravil. Pri eksploziji je Sanguanini dobil hude poškodbe po obrazu, rokah, nogah in po životu. Težko ranjenega so dali domači prepeljati v bolnišnico, kjer pa je kmalu podlegel poškodbam.

* Zločin čudaškega čevljarja. V okolici Barja so našli mrtvega 17 letnega Antonija Mangella. Truplo je kazalo veliko rano, storjeno s čevljarjskim krivcem blizu srca. Karabinerji so osumili 44 letnega čevljarja Nicolò Lamorgesa, ki je dejanje takoj priznal. Povod zločina je bil v resnici nenavaden. Čevljar je živel čisto odtužen svetlo, mladi ljudje pa so pogostokrat zbijali šale na njegov račun. Očitno je pogostokrat razmišljal o tem, kako bi nagajivce ugnal, pa ni našel prave poti. Ko ga je razrežal mladi Mangello, se je moč spoznal in s čevljarjskim nožem navlažil nanj.

* Dramatična aretacija požigalca. Ko je bila karabinerska patrulja v neki vasi v okolici Napolija na svojem običajnem nočnem obhodu, je opazila neznanca prav v trenutku, ko je zapalil nasad konoplje in zbežal. Karabinerji so pohiteli za njim in ga prijeli. Požigalec se je izgovarjal, da je hotel napraviti samo malo ognja, da bi se ogrel, da pa so plameni proti njegovi volji zavzeli tolikšen obseg. Karabinerji so najprej poskrbeli, da so prišli gasilci na pomoč, zdaj pa raziskujejo razloge, ki so moža privedli do zločina.

* 15letna deklica zastrupila celo družino. V Castelu Sarrazinu v Franciji se je pripetil zločin, kakršnega ne pomni izlepa kriminalna kronika. Neko 15letno dekle, ki se je vdajalo razbrzdanemu življenju, pri čemer pa so ji bili starši in mlajša dva brata v veliko oviro, je na tihem nasula arzenika v jed, da bi se jih iznebila. Po jedi so oče, mati in njena dva brata, ki sta bila stara eden 7, drugi pa 5 let, začutili silne bolečine v želodcu in oče je hčerko poslal po zdravnika. Ona pa se je čez čas vrnila brez njega, čes, da ga ni doma. Vsi strije so zastrupitvi podlegli. Ko jo je potem policija prišla, je nesrečna zavrženka priznala svoj strašotni zločin.

* 5 oseb se je zastrupilo z jajčno jedjo. Pred dnevi je hišo 64 letne kmetice Matilde Bordinu blizu Novare obiskala nerodna nesreča. V skupnem gospodinjstvu z njo živi tudi njena snaha s tremi otroki. Zadržali sta ženski poslali male na travnik, da naberejo nekaj aromatične zelenjave, s kakršno na kmetih pogostokrat pripravljajo jajčne jedi. Kmalu potem, ko se je družina najela, pa sta najprej snaha in otroček, ki ga je imela pri prsih, začutila slabosti, nato pa tudi Bordinova in druga dva njena vnuka. Zdravnik je ugotovil, da so se vsi skupaj zastrupili z zelenjajo, ki so jo bili prinešali jajcem.

* Loterija je razdrila zaroko. Znan trgovec iz Novare je pred tedni odšel na poslovno potovanje, poprej pa je naročil svoji zaročnici, naj stavi v loterijo. Bil je strasten iskalec sreče in izbral je štiri številke, ki jih je našel na dopisnici, katero je zaročnici pisal s fronte njen brat. Ko je mož odšel, pa je dekle čisto pozabilo na naročilo in je zamudilo prvo žrebanje. Šele prihodnji teden se je zaročenka spomnila na svojo obvezo in stavila. Vražje naključje pa je naneslo, da so bile usodne številke izvečene že pri prvem žrebanju s spoštovanju vrednim dobitkom 450.000 lir. Ko je trgovec na potovanju čital rezultat, je ponorel od veselja, pustil je svoje posele in hitel domov, da z zaročenko in prijatelji praprazne svoje srečo. Lahko si predstavljamo njegovo slabo voljo in obup, ko je doma izvedel, da njegove številke privrkat niso prišle v loterijo in da se je bogastvo, ki se mu je že tako od blizu nasmešnilo, razblinilo v prah in pepel. Menda ni treba še posebej pristavljati, da se je zaroka razdrila.

* Umoril je svojo ljubico, ker ga je zapustila, in njenega 5letnega otroka. V Apuniji je 27letni tovarniški čuvaj Attilio Ratti z revolverjem ustrelil 27letno Cesarino Tonarellijevu in njenega 5letnega sinčka Domenica. Tonarellijeva je živila ločeno od svojega moža, pa je navezala ljubavne stike s Rattijem. Njena družina ji je neprestano prigovarjala, naj opusti to razmerje, in nazadnje se je v resnici skušala odtrgati od fanta. To pa je Rattija tako razburilo, da se je odločil za umor. Da bi tudi edino pričo svojega zločina spravil s poti, je ustrelil še malega Domenica.

* Z biserinimi ogrlicami je razpisal kar tako. V februarju se je v Udinu naselil nekdo Nemec. Pripovedoval je, da je bil daj časa na ruski fronti, zdaj pa je prišel v Italijo na daljši odhiti. Bil je nenavadno bogat, pa tudi nenavadno dober rok. Natakaricam in drugim, ki so mu napravljali majhne usluge, je delil dragocene prstane z biseri, veržice in ogrlice. Ko mu je zmanjkovalo gotovine, je začel odprodajati svojo zlato zalogo, o kateri je trdil, da jo je prinesel s fronte. Tako je neko ogrlico, vredno 50.000 lir, prodal za 3500. Pa tudi sicer ni bil malenkosten pri računih. Nazadnje pa je policija prišla na sled, da nje-

govo bogastvo izvira iz zločina. V Berlinu je mož umoril dve bogati ženski in ju oropal. Policija je zločinca aretirala, z njim pa tudi 12 drugih oseb, ki so se bile zapletle z njim v dvomilijev kupčije.

* Postoje v sanatorijih v Nemčiji samo za bolnike. Po odredbi zdravstvenega ministrstva morajo ves čas vojne biti vse postelje v nemških sanatorijih izključno na razpolago bolnim. Okrevanja potrebni se smejo sprejeti samo pod pogojem, če imajo vsi bolni svojo posteljo. Pogoj za sprejem v sanatorij je zdravniško nakazilo. Bivanje v sanatoriju je omejeno na šest tednov, kolikor ne gre za pljučno tuberkulozo. Da se prepreči, da ne bi posamezni pacienti hodili iz sanatorija v sanatorij, so vodstva dolžna, da čas bivanja vpíšejo v oblačilno nakazilo. Pri izbiri pacientov morajo imeti prednost oni, ki so zaposleni pri vojni važnih delih.

IZ LJUBLJANE

u— Smrt vzgledne vzgojiteljice. Nepričakovano je preminila učiteljica v p. ga. Marija Šteblajeva, roj. Širnikova. Bila je dobra vzgojiteljica mladine, ki sta jo odlikovala kremenit značaj in dosledna zavednost. Javnost jo je poznala tudi kot spretno slikarico. Sele poldrugo leto je minilo, ko je po dolgotrajni bolezni stopila v zaslužni pokoj. Pred dobrih 34 leti je prišla kot mlada učiteljica v radovljiski okraj. Potem je romala iz kraja v kraj in nazadnje službovala v Zgornji šiški. Poročila se je s posestnikom Josipom Šteblajem na Golem. V zakonu sta se ji ma rodili dve hčerki, od katerih je Majda učiteljica, Tanjo pa je materina smrt presenetila prav ob maturi. Pogreb dobre matere in dobre vzgojiteljice bo v četrtek iz kapele sv. Marije na pokopališču k Sv. Križu. Pokojnik bomo ohranili lep spomin njenim svojem pa izrekamo naše odkritosrčno sožalje!

u— Gostovanje Maksa Kirboša, znanega plesnega umetnika, na baletnem večeru, ki ga bo priredilo operno gledališče prihodnje dni, bo vsekakor zanimiv umetniški dogodek te vrste. Kirbos je že skoraj eno leto član in solist milanske »Scale«, kjer je prešlo sezono s svojimi nastopi vzbudil največje zanimanje in pozornost. Za časa počitnice se Kirbos nahaja v Ljubljani in bo to pot nastopil na baletnem večeru skupno z baletnim ansamblom ljubljanske Opere pod vodstvom koreografa inž. P. Golovina v dveh baletih.

Razstava umetnin Rajka Slapernika in Nikolaja Pirnata v obeh razstavnih dvorah galerije Obesnel na Gospodarski cesti u— Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije. Vsi, ki se žele pripraviti za izpit po novih predpisih, naj posejajo tečaj, kjer poučujejo gimnazijski profesorji (ice). Učnina zmerna. Tečaj prične 1. avgusta. Informacije: Zrinjskega 7/II.

u— Knjižnica v mestnem zavetišču za onemogle v Japljevi ulici je bila, kakor nam poročajo z magistrata, ustanovljena že leta 1937. Ter sedaj zavzema polno omara. Poleg tega so oskrbovancem vsak dan na razpolago ljubljanski dnevnik, med njimi ima zavetišče tudi »Jutro«, prav tako pa lahko čitajo tudi naše tednike in razne druge časopise. Menda pa oskrbovanci nimajo posebnega veselja za čitanje knjig ter ne čutijo prevelike potrebe po tem plemenitem razvedrilu, ker marsikdaj mine polnih mesec dni in več, ne da bi kdo izposodil kak knjigo iz domače knjižnice. Zato so se pa včeraj oskrbovanci v mestnem zavetišču upravičeno začudili, ko so v »Jutru« prebrali v njihovem imenu objavljeno prošnjo, naj dobro ljubljansko prebivalstvo, knjižnice, zavodi, duhovništvo, župništva, knjigarnje in založbe blagovolijo darovati oskrbovancem tega zavoda knjige. Zelo ji je prisotna trditve, kako zelo so potrebni razvedrila, ki bi jim ga nudilo čtivo, zato so pa tem bolj obojalo predzno neremico, da zavod nima nobene knjižnice. Da bodo pa na tem tisti potolaženi, ki s takimi izmiselnostmi nameravajo zasejati nezadovoljnost med mirne oskrbovance mestnega zavetišča, moramo tudi povedati, da bo sedanja zavodova knjižnica prav v kratkem. Izpopolnena s primernimi knjigami ter se bodo knjižnice lahko s pridom posluževali tudi dosedanj nezadovoljneži.

u— Na življskem trgu je bilo včeraj precej živahno kljub temu, da je za nekatere vrste sočivja prav veliko povpraševanje in so prodajalke, ki ga pripeljejo na trg, precej redke. Gospodinjse se zlasti zanimajo za fižol, kumare, karfižole in solato ter vsako prodajalko, ki ima kaj takšnega naprodaj, obstopijo v veliki gruč. Nekaterim se posreči napolniti mreže, druge pa morajo naprej iskati sreče. Zanimivo je, da je šlo dobro v denar kislje zelje. ki zanj zdaj res ni sezona. Sadja je bilo malo. Stalni prodajalci in prodajalke so imeli le hrushke in ringlo. Novost med sadjem je bilo grozdje, ki ga je imel pa samo en prodajalec bolj za vzorec. Cena zanj še ni bila pretirana, ker je grozdje za sedanj čas res prava delikatesa.

Iz Novega mesta

n— Malne dozoravajo. Številne in prostrane jase in poseke po dolenskih gozdovih od Gorjancev pa tja do kočevskega Roga so polne malin, ki postajajo z leta v leto bolj cenjene med našim narodom. Še pred časom je ostalo to dolensko gozdno bogastvo neizrabljeno in neizkoriščeno in so se dozorele maline osipavale na gozdna tla. Zadržala leta pa je posebno v Novem mestu in Dolenskih Toplicah razvila živahna trgovina z malinami, za katere so se posebno pričeli zanimati ljubljanski trgovci. Dolenske maline so namreč prvovrstne kakovosti ter so zaradi tega posebno priljubljene za izvoz. Vedno večje povpraševanje po dolenskih malinah je dvignilo tudi njih ceno, ki je posebno pred dvema letoma dosegla zavidno višino. Zato se je jejo posvečati nabiranju malin vedno več nabiralcev. V Toplicah so cele družine organizirale taborišča po kočevskem Rogu, kjer so ostajale več tednov. Ze lanske leto so maline dobro obrodile, letošnja letina pa še znatno prekaša lansko. Radi vročega junjskega vremena so maline predčasno dozorele.

n— Kopanje ob Težki vodi. Pokrajinska kmetijska šola na Grnu razglašala, da ni dovoljeno kopanje v potoku Težki vodi ob travniških kmetijskih šolah od šmihelskega mostu pa tja gori ob potoku vse do konca grmških travnikov. Zaradi tega naj vsi prizadeti opustijo kopanje ob drmakih travnikih ter posejane in hojo po travli.

— Konj ga je brenil. Pri nakladanju jočmena je v Dolenji vasi pri Bell cerkvi

konj tako nesrečno brenil 24 letnega hlapca Andreja Žuglja, da mu je prebil čelo in razbil nos. Žugelj je bil prepeljan v bolnišnico, njegovo stanje pa je še vedno resno, ker ima počeno lobanjo.

n— Pokončavanje psov-klatežev. V zadnjem času se je dogodilo več primerov ugrizov po psih, sumljivih stekline. Zaradi tega je odredila oblast, da se pokončajo vsi psi-klateži.

n— Gibanje prebivalstva. V mesecu juniju je bilo v novomeški ženski pokrajinski bolnišnici 17 porodov, od tega 8 deklet, 1 par dvojčkov in 4 mrtvorojen (3 fanti). V primeri s številom v preteklem letu v istem mesecu rojenih otrok je viden malenkostni padec. Izredno velik je odstotek mrtvorojenčkov, saj je bilo v vsem letošnjem prvem polletju v isti bolnišnici le 8 mrtvorojenčkov.

n— Nesreča krovec. V Kostanjevici je popravljal streho 49 letni krovac Albin Pregrad iz Orehovice pri St. Jerneju. Nenadoma je na strehi izgubil ravnotežje in omahnih ter padel 14 metrov globoko na tla. Pri padcu si je zlomil levo roko in obe nogi ter dobil še težje notranje poškodbe, tako da je le malo upanja, da bo okrevljal.

Z Gorenjskega

Nemci iz Gornje Šlezije na obisku v Mežiški dolini. Državni propagandni urad za Korosko je pridobil skupino Nemcev iz Gornje Šlezije za propagandni obisk Mežiške doline in ostalih krajev velikoveškega okrožja. Pod vodstvom prof. Poloczeka se bodo gostje zadržali po tri dni v posameznih krajih ter prirejali družbene večere ter mladinske in druge prireditve za prebivalstvo.

Maturitetni tečaji za vojne invalide. Državni minister za vzgojo je spet dovolil v Berlinu otvoriti šestmesečni tečaj za vojne invalide z vsega državnega ozemlja, ki bo udeležence pripravil na položitev srednješolske mature. Prošnji, ki jo je treba naložiti na oddelek za višje šolstvo pri mestnem predsedstvu državnega glavnega mesta Berlina je treba priložiti predpisane priloge. Invalidi, ki še niso odpuščeni iz vojaške službe, se lahko udeležijo tečaja samo, če jim pristojno vojaško poveljstvo dovoli šest mesecev dopusta.

Dve prometni nezgodi pri Kranju. V petek se je na cesti tik Kranja pripetila huda prometna nesreča, katere žrtev je postal šletni šolar Jurij Nanut. Iz blejske smeri je privozil avto, malo pred vstopom v mesto pa mu je nesrečni Nanut pritekel čez cesto. Šofer ni več ugnel ustavitel vozila, avto je dečka podrl in mu prizadel notranje poškodbe ter mu zlomil roko. Prepeljal so ga v bolnico na Golnik. — Zanimljivo je, da se je kakšne pol ure poprej na istem kraju pripetila druga nesreča. Ob desni strani ceste je stal tovorni avto, obložen z železnimi tračnicami. Dva avtomobila, ki sta privozila vsak iz svoje smeri, sta se srečavala prav na tem kraju. Pri tem se je avto, ki je vozil v mesto, treščil v tračnico, ki je visela s tovrnega voza, da je predrla karoserijo. Srečnemu naključju se je treba zahvaliti, da nobena izmed oseb v avtomobilu ni bila ranjena. Krivda zadene voznika tovrnega avtomobila, ki ni poskrbel za dostojno naložitev tovarov.

S Spodnje štajerske

Novi grobovi V mariborski bolnici je umrl 25letni strojnik Franc Lačen s Tezge. V Studencih pri Mariboru je umrla 76 letna železničarjeva vdova Pavla Pantarjeva, v Mariboru pa 57letni bivši trgovec Jože Mernik in pa 47letna žena tkalskega mojstra Emilija Petelinškova.

Dva jubileja. Pred dnevi je obhajal 77 letnico rojstva Jakob Dvorsak v Mariboru, nadvident Franc Haring pa je praznoval v torek svoj 95 rojstni dan.

V celjskem okrožju posluje 34 javnih knjižnic. Nedavno je bila v celjskem okrožju otvorena 34. javna ljudska knjižnica. Mariborski dnevnik piše, da pomeni ta številka velik uspeh nemškega propagandnega dela. Za celo celjsko okrožje je v načrtu 52 knjižnic.

Na pragu nove periode za delitev živil. Od 27. julija do 23. avgusta bo trajala 39. perioda za delitev živil, v kateri bodo potrtožniki prejeli enake količine živil kakor v pravkar potekajoči dobi, le za odmero sira je določena majhna omejitev. Potrtožniki bodo prejeli na živilske izkaznice kruh, moko, meso, surovo maslo, margarino, olje, svinjsko mast, žitne izdelke, testenine, izdelke iz krompirjevega škroba, kavne namenske in dodatke, mleko, sladkor, marmelado, umetni med in kakao v prahu. Obrok sira se bo z ozirom zmanjšanje proizvodnje mleka, ki je običajno v tem letnem času, skril na eno šestnajstino kilograma. Uradno sporočilo pa navaja, da se bo skušala v teku delilne periode tudi ta razlika nadoknaditi, če bodo pripuščale razmere v mlekarstvu in sirsarstvu. Nakaznica za sir se tokrat glasi na 125 gr. delitev pa se bo vršila v dveh obdobjih po 62,5 gr (ena šestnajstina kg). Državne nakaznice za maščobe imajo tudi odrezek za 125 gr domačega svežega sira, tam, kjer ga ni na razpolago, pa velja odrezek za 62,5 gr navadnega sira. Državne nakaznice za marmelado, sladkor in ja'ca izgube 26. julija svojo veljavo. Te nakaznice se bodo za 39. do 42. delilno periodo na novo izdale za enake količine kakor doslej. Potrtožniki morajo vse svoje živilske nakaznice do 1. avgusta oddati svoje mu trgovcu.

Iz Hrvaške

Smrt najstarejšega hrvaškega frančiškana. Te dni je preminil v Jajcu najstarejši frančiškan na Hrvatskem zlatomasknik Vladimir Dolic. Smrt ga je dohitela v 90. letu življenja. Trikrat je bil gvardijan samostana v Jajcu. Pokopali so ga ob številni udeležbi ljudstva, ki je na ta način dokazalo svojo hvalnost in izpričalo priljubljenost pokojnika med narodom.

Italijanski časnik o hrvaški likovni umetnosti. Rimski »Messagero« je objavil članek Pjera Scarpa o tujih paviljonih na razstavi Biennale. O hrvaškem paviljonu piše: Prvič je otvorjen na Biennalu paviljon hrvaške države, v katerem so razstavili hrvaški umetniki, ki so že znani z drugih umetniških manifestacij. Ivan Meštrović je zastopal s svojimi monumentalnimi deli, ki predstavljajo najmočnejšo umetniško silo mlade države. Med ta dela spadajo: Pietà, Evangelista Luka in Ivan in dela v lesu. Zelo zanimiva so tudi slikarska dela, zlasti umetnine Račića, Kraljevi-

ća in Plančića. Na letošnjem Biennalu Meštrović najbolj privlači med umetniki. S članom je objavljena tudi Meštrovićeva slika »Pietà«.

Slušatelji poljedelske fakultete pri poljskem delu. Več slušateljev poljedelske fakultete v Zagrebu je odšlo za čas letnih počitnic na posestvo srednje gospodarske šole v Križevcih, kjer pogamajo pri poljskih delih na šolskem posestvu.

Gradnja nove ceste Fojnica—Rastovo. Ministrstvo za javna dela je odobrilo kredit 300.000 kun za gradnjo krajše zveze med Travnikom in Fojnico, to je za ureditev ceste Fojnica—Rastovo. Razen tega je odobrenih 500.000 kun za obnovo in popravilo poškodovanih prometnih naprav zaradi vremenskih nepravil.

iz Srbije

Maksimiranje cen mleku in mlečnim izdelkom. Upravnik živinorejske in mlekarске centralne je s posebno naredbo predpisal najvišje cene mleku in mlečnim proizvodom. Mleko za potrtošnika pri producentu na mestu proizvođača stane za potrtošnju v Beogradu 6 do 7 din, na žbirni postaji 7 do 8 din, v prodajalni 8,75 do 9,75 din, v hišo prinešeno 9 do 10 din. Surovo maslo velja v trgovini na drobno 92 do 132 din, kmečko maslo 80 din; sir trapist pa od 75 do 95 dinarjev (po množini maščobe).

Novo knjižno podjetje v Beogradu. V Beogradu se je ustanovila nova delniška družba za izdajanje in prodajo knjig, časopisov itd. pod imenom »Novi put«, z delniškim glavnico 500.000 din.

Čiščenje ulic in dvorišč (tkzv. avlij) se v zadnjem času izvaja v Valjevu z vso rigoroznostjo. Vsak hišni gospodar mora skrbeti za čistost ne le hodnika ob vse dolžini svoje hiše, nego mora čistiti in dnevno najmanj enkrat z vodo oprati tudi cesto do polovice, ob vse dolžini svojega posestva. Posestnik z druge strani ceste mora pa očistiti in oprati drugo polovico ceste.

Regulacija Topčiderske Reke. V pokrajini od Rakovice do Kijeve, zlasti pri Carevi Cupriji, so zelo ugodne prilike za razvoj industrije, in ima tam že cela vrsta podjetij kupljena zemljišča za zgradbo tovarn. Nekateri tovarne se že gradijo. Vendar pa so velika ovira za razvoj industrije vsakoletne večkratne poplave Topčiderske Reke. Sedaj so izdelani celotni načrti za regulacijo te reke in so celokupni stroški za dela, ki se bodo izvršila v več etapah, predvidena z zneskom 18.500.000 din. Del v prvi etapi predvidenih del se že izvršuje.

Zaupna posvetovalnica

Predpretekli čas. — V vsakem pogledu imate prav, ko trdite v nasprotju z vsemi drugimi tovariši v tečaju, da ima slovensčina tudi predpretekli čas. Naš jezik ima po pomenu in obliki 4 case: sedanji, prihodnji, pretekli in predpretekli čas. Po samem pomenu pa jih ima sedem; razprava o teh ne spada v okvir našega odgovora.

Predpretekli čas je živ v ljudski govorici in ga uporabljajo naši pisatelji od starejših do najnovejših. Tudi Oton Zupančič ga uporablja. Nekoliko primerov: Kaj si mu bil dal, kaj si mu bil storil, da te ni mogel pozabiti? (Metelko). Mrak je bil ohladil vročino poletnega dne... (Detela). Pred je bil pisal, kdaj pride, tisti dan pa je še brzojavil. (Škrabec).

Posebej ste si želeli potrdila, da tudi Oton Zupančič rabi predpretekli čas. Evo vam primerov iz njegove vezane: »Klobuk je oddaleč že smel bil z glavč« (Iz dnevnika) — In nevezane besede: »Zunaj v predmestju sem bil najel stanovanje«. (Iz beležnice Pavla Kuzme) — Če pa odprete Zupančičev prevod Anatola Francea »Kuhinja pri kraljici Gosji Nožici«, najdete oblik predpreteklega časa, kolikor si jih želite. N. pr.: »... na ovratnik, ki je bil postal prav tako masten...« (str. 9); »kozarec, ki mu ga je bila mati nalila« (str. 10); »... ki ji je bila zlezla avba na uho« (str. 12); »Dva dni že nisem bil jedeč« (str. 22); »... ko je bil navdihnil Mojzesa...« (str. 23); »marljivo je bil začel zahajati h gospodu Blaisotu...« (str. 25); »... pojmov, ki sem se jih bil navzel...« (str. 26); »... oče je bil že nališ skledico...« (str. 28); »... ko je bil pobil nožarja...« (str. 28); »... da je bil vzel s seboj Katarino...« (str. 28).

Mislino, da ta vir primerov za prvo silo zastopuje, da dokažete svojim tovarišem v tečaju, kako živ je predpretekli čas v slovenskem govoru. Poudarjamo ponovno, da ne gre samo za slovnično in knjižno obliko, marveč je ta čas tudi v rabi pri našem ljudstvu, ki je ohranilo našo govorico neok

SPORT

Še zmerom več o zadnji nedelji

Kakor ste lahko že razbrali iz prvega pregleda nedeljskih sportnih dogodkov, ki smo ga objavili v torkovi številki, je bila zadnja nedelja posebno pestra glede mednarodnih srečanj, čeprav so v sedanjih okoliščinah take prireditve iz več razlogov združene s precejšnjimi težavami. Ne glede na vse to pa zaradi nove Evrope vzdržujejo sportno življenje v čim večjem poletu — čisto nasprotno kakor je bilo to v prvi svetovni vojni pred 25 leti — ker hočejo tako tudi po tej poti svojo mladino ohraniti tudi sredi vojne vihrne krepko in zdravo ter pripravljeno za najvišje naloge, ki bi jih lahko vsak čas od njih zahtevala domovina.

Razen glavnih prireditev, o katerih smo že pisali in sicer o nogometni tekmi v Sofiji med Nemčijo in Bolgarijo, o mednarodnem plavalnem dvoboju v Darmstadtu med Nemčijo in Madžarsko in ostalih, ki smo jih zabeležili bolj na kratko, bi bilo o številnih drugih mednarodnih nastopih nadoknaditi še nekatere podrobnosti.

V ženskem tenisu sta v nedeljo zvečer minila dva dvoboja za srednjeevropski pokal, v katerih je v enem zelo visoko zmagala Italija, v drugem pa se je najtesnejšim rezultatom uveljavila Madžarska. Italijanke so imele na belem polju za nasprotnice pomlajeno ekipo Hrvatice, ki pa se niso mogle nujno nobenega pravega odpora. Italijanska reprezentanca je zato in celo na zagrebških igriščih zmagala z najvišjo razliko 5:0. Precej drugačnja je bila situacija v Berlinu, kjer so se morale med seboj najboljšje predstavnice madžarskega in nemškega tenisa. Posamezne borbe so bile silno dramatične in napete, do prave odločitve pa je vendarle prišlo že v predzadnjem singlu, v katerem je bivša jugoslovanska prvakinja Alice Florijan porazila nemško mojstrico Käppel in priborila madžarskim barvam odločilno tretjo točko. V celoti se je srečanje končalo s 3:2 za Madžarsko.

Prihodnji nastop v enaki konkurenci bo že konec tega tedna v Vicenzi, in sicer med Nemčijo in Italijo. Nemško ekipo, ki je med tem že prispela na kraj tekmovalja, bodo tvorile iste štiri igralke, ki so v nedeljo zaigrale pomembno zmago proti Madžarkam, italijanska teniška federacija pa je določila za ta nastop prav tako zadnje zmagovalke iz Zagreba, in sicer najboljšo moč, ki jih poznamo z imeni: Bossi, Quintavalle, San Donnino in Tonolli. Sprito različnih uspehov, ki sta jih imeli obe reprezentanci zadnjo nedeljo, bo ta dvo boj še posebno privlačen za poznavalce mednarodnega tenisa med ženskimi.

Velik nogometni dogodek, o katerem sicer ne moremo trditi, da bi imel mednarodno obsežnost, je pa vendar razbil ogromno množico nogometnega občinstva, predvsem v Švici, je bil ponovni finale za švicarsko nogometno prvenstvo, ki sta ga na nevtralnem igrišču v Bernu igrali enajststori Grashoppers in Grenchena. Tudi to drugo srečanje se je kljub obsejestranskim naporom za dosego zmage in kljub polnem podaljšanju igre spet končalo brez zgoditke iz obeh strani, tako da je vprašanje letošnjega nogometnega prvaka v Švici še zmerom nerešeno. Nogometna zveza je med tem že odločila, naj se ta brezkončna tekma igra še tretjič, in sicer 30. avgusta spet nekje na nevtralnem tleh.

V nekaj vrstah

Zenski atletski rezultati iz Budimpešte. Kakor smo utegnili že včeraj zabeležiti najbolj na kratko, so italijanske atletkinje slavile v nedeljo pri svojem prvem letonjem mednarodnem nastopu v Budimpešti velik uspeh z visoko zmago nad madžarskimi tovarišicami s 54 proti 34 točkam. To so bili glavni izidi tega dvo boja, ki ga je prišlo gledat okrog 5000 gledalcev: na 80 m preko zaprek: Franco (I) 12,4, na 100 m: Bressanello (I) 12,7, v metu kopja: Ballaben (I) 40,18, na 200 m: Cattaneo (I) 26 sek., v metu diska: Beccali (I) 38,55 m, v skoku v višino: Gallo (I) 1,48 m, v metu krogle: Szepesvary (M) 12,27 m, v skoku v daljino: Tonay (M) 5,36 m in 2. Franco (I) 5,35 m. V stafeti na 4x100 m je zmagala štafeta Italije, ki pa je bila diskvalificirana zaradi slabe predaje, tako da je prvo mesto pripadlo domačinkam, in sicer s časom 51,8. Kljub izgubi 5 točk pri tej zaključni disciplini je bila zmaga italijanskih atletkinj več ko preprečevalna, saj so med razpoložljivimi 9 zmagami spravile dve tretjini.

Naslednje važnejše boksarsko srečanje, in sicer za naslov evropskega prvaka v srednje-lahki teži med Francozom Cerdanom in Špancem Ferrerjem, bo, kakor so zdaj določili pri zvezi v Rimu, dne 15. avgusta v Barceloni. Naslov tega evropskega prvaka dozdaj sploh ni bil oddan, vendar ga bo, če bi Cerdan zmagal, priznala profesionalna boksarska zveza Francozov šele tedaj, ko bo

francoska federacija pristopila k temu novemu mednarodnemu sportnemu forumu. Gotovo je toliko, da bosta v tej borbi trčila drug ob drugega dva zelo močna nasprotnika in vlada zato za to srečanje tudi izven Španije veliko zanimanja.

Zadnjo nedeljo se je končala 19-dnevna vožnja po Španiji, ena redkih kolesarskih prireditev letošnje sezone v tako velikem in nepretrganem poteku. V zadnji etapi, ki je vodila od Salamance do Madrida, je zmagal eden italijanskih udeležencev toda ne glede na izid zadnjega dneva je bil po skupni oceni najboljši domačin Berrendero, ki je za vso nad 2000 km dolgo progo potreboval nekaj nad 134 učinkovitih ur vožnje. Najboljši Italijan Camellini se je plasiral na 10. mesto. Po močvitih je bil vrstni red držav naslednji: 1. Španija, 2. Italija, 3. Francija.

O švedskih atletih čitamo skoraj vsak dan kaj novega in zmerom samo razveseljevala. V stockholmskem stadionu so se nedavno udarili nekateri najboljši tekači na srednje proge v odsotnosti njihovih fenomenalnih tovarišev Gundara Haegga, ki je tudi v teh dnevih na enaki progi dosegel nov svetovni rekord s 3:51,8. Sedaj, ko Haegga ni bilo med tekači, je prevzel vodilno vlogo njegov večni rival Arne Anderson, ki mu je uspelo izenačiti preli omenjen Haeggo svetovno znamko. Kakor pravijo, sta bila zadnje dni oba ta dva švedska tekača skupno v zaprekašem Lidmanom povabljeni v Ameriko. Manažer, ki pripravlja to gostovanje švedskih zvezdnikov na tekaljskih onstran Oceana, je obljubil med drugim, da bo dal po sklenjeni pogodbi vso trojico s posebnim letalom prepeljati v domovino dolarjev.

Iz Helsinkov poročajo, da je bil eden finskih sportnikov, ki se zdaj bori na vzhodni fronti, deležen čisto izredne počastitve enega svojih tovarišev. Olimpijski prvak v teku na 5000 m z ameriške olimpijade leta 1932, Lauri Lehtinen je podelil svojo zlato olimpijsko kološno tovaršino Matti Mäkinenu, ki se je odlikoval na bojišču. V zvezi s to vestjo se je izvedelo tudi, da znani kopjaš in svetovni rekorder Matti Järvinen ni več na fronti, temveč so ga poklicali v zaledje, da bo prevzel trenerske posle v večjem obsegu. Na vzhodni fronti je padel finski rokoborec Pentti Friman, ki se je uspešno udeleževal v vseh vrstah rokoborbe in je bil nekajkrat tudi državni prvak v tej stroki.

Na tradicionalni plavalni prireditvi »Počez po Milanu« je tudi letos zadnjo nedeljo zmagal znani italijanski plavalec za dolge proge Signori s precej povprečnim časom 29:36,2. Brez dvoma je precej na vse izide vplivalo tudi neprijetno vreme, kakršno je v nedeljo vladalo očitno ne samo v Ljubljani, temveč tudi precej daleč okrog nje.

— Rumunski in hrvatski nogometaši. Razgovori med rumunsko in hrvatsko nogometno zvezo za odigranje dveh mednarodnih nogometnih tekem so bili pred kratkim končani v Bukaresti. Rumuni so sprva želeli, da bi bila prva tekma v njihovi prestolnici, nazadnje pa so pristali, da bodo oni najprej igrali v Zagrebu. Tako bo prva mednarodna tekma med Hrvatsko in Rumunijo že 30. avgusta v Zagrebu, povratno srečanje pa pozneje jeseni nekod v Bukaresti.

Zlati jubilej veslaške zveze

Mednarodna veslaška zveza ali okrajšano FISA je v teh dneh slavila petdesetletnico svojega obstoja. Ta mednarodna sportna organizacija je nastala na pobudo italijanske veslaške organizacije, ki je ob ustnovitvi tega mednarodnega foruma za veslaški sport pritegnila še zastopnike Belgije, Švice in Francije. Prvotni namen te organizacije je bil prirejanje evropskih prvenstev in prvo takšno prireditev je nova mednarodna zveza organizirala že prvo leto po svoji ustanovitvi.

Med tem so se FISI priključile skoraj vse države, ki so gojile to sportno panogo, razen Anglije, ki je že takrat stala ob strani in ni hotela sodelovati. Prvi prvenstveni naslovi za veslanje v Evropi so bili oddani najprej v enojki, v četvercu s krmarjem in v osmercu, pozneje pa so bila razširjena še na ostale kategorije. Leta 1909. je takratni predsednik te mednarodne zveze Francoz Albert Glandaz ustanovil posebno prehodno damilo, ki se je podeljevalo na evropskih prvenstvih vsakokrat oni državi, ki je imela v celoti največ uspehov. Ta nagrada je v teku let postala najdragocenejša veslaška lovorika, kar jih poznamo. Nemčija je to darilo dobila že trikrat čeprav se je v celoti samo petkrat udeležila veslaških tekem za prvenstvo Evrope.

Drobne zanimivosti

Zdravstvena postaja za zakonce brez otrok. Gauleiter dr. Jury je na Dunaju ustanovil prvo zdravstveno postajo za zakonce brez otrok v Nemčiji. Njena naloga bo duševno zdravim, toda neplodnim zakoncem nuditi vsa zdravstvena sredstva in skrbeti za to, da bodo na razpolago tudi rešni slojem, ki nimajo sredstev zanje. Po vojni se bo iz te zdravstvene ustanove razvil zavod za raziskovanje človeške neplodnosti.

Nov otok v danskih vodah. V Šaaland-skem zalivu na Danskem so ljudje v teku zadnjih dveh let opazili, da se neka slpna v morju razraša tako, da je nastal cel majhen otok. Otok je 200 m dolg in 100 m širok in je tako trden, da vztraja tudi na val najhujših viharjev. Kakor poročajo, ta pojav v danskih vodah ni redek.

Ribiči ujeli cele zaboje kave in bale bombaža. Nedavno so ribiči, ki so lovili v morju nad polotokom Jutlandom na Danskem, našli na svojevraten plen. Ko so potegnili mreže iz vode, so namestu rib našli v njih nekaj bal bombaža in več zabojev kave. Ko so se podrobneje zanimali, od kod to blago, so izvedeli, da izvira iz angleških ladij, ki so jih potopile nemške podmornice. Po prvi slučajni najdbi so se ribiči načrtno lotili dela in so privlekli 500 bal bombaža in 150 kg kave na dan. Ko so se vrnili na obalo in se je glas o nenavalem plenu raznesel med prebivalstvom, se je odpravilo celo ribiško ladjeve iz bližnjih pristanišč, da po njihovem zgledu poskusijo svojo srečo.

Silovit orkan na Danskem. Iz severnega Jutlanda je v pokrajini Fjonia, Sjælland in Bornholm pribesnel silovit orkan, da podobnega ne pomnijo niti najstarejši prebivalci Danske. V Kodanju je v teku pol ure nekaj stokrat udarila strela, skozi dimnik neke hiše pa je padla ognjena krogla, ki je ubila celo družino pravkar zbrano pri obedu. Strela, ki je zavzela tako nenavadno obliko in obseg, je skakala nekaj časa po mizi, nato pa je planila v omaro, v kateri so domači hranili razno srebrno posodo in pribor. V trenutku je ogenj raztopil vso srebrnino. Po kodanjskih ulicah in predmestjih je bilo zapuščenih na stotine avtomobilov, ki jih je bilo neurje zajelo na poti ter so potniki in soferji pobegnili iz njih. V nekem predmestju se je na takšen zapuščen avtomobil zrušil tvorniški dimnik in ga zdrobil kakor jajce. Veter je trgal strehe s hiš po vaseh, voda je zaradi naliva prestopala bregove in preplavljala polja. Kakšnih 10 minut je trajal silen vihar s hitrostjo 30 metrov na sekundo. 57 kolesarjev in kolesark je vihar vrzel z njihovih vozil, da so dobili nerodne poškodbe. Škoda je ogromna in bo po približni cenitvi znašala nekaj deset milijonov kron.

Radio Ljubljana

ČETERTEK, 23. JULIJA 1942-XX

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 12.20: Koncert Klasične tria. 12.40: Napolitanske pesmi. 13.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Koncert radijskega orkestra; vodi dirigent D. M. Šijanec — pisana glasba. 14.00: Poročila v italijanski. 14.15: Izmenjalni koncert z Nemčijo. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert tenorista Ivana Francja. 17.40: Koncert violinista Karla Saneina, pri klavirju Škerjanc. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Lirična prireditve družbe EIAR: »Bdenje« — spisal Carlo Linati — ugalsbil Arrigo Pedrollo — »Nepričakovani gost«; opera v enem dejanju — spisal Carlo Veneziani — ugalsbil Riccardo Pick Mangiagalli — v odmoru: predavanje v slovenščini. 22.45: Poročila v italijanski.

Come vi lavate tutti i giorni, così lavate almeno una volta alla settimana l'intestino, ma con:

Acqua Regia di MONTECATINI

Kakor si dnevno umivate obraz, tako boste vsaj enkrat tedensko prečistili svoje črevesje

Regia grenčica Montecatini

Nase gledališče

D R A M A

Četrtek, 23.: zaprto.

Petek, 24. ob 15.: Kralj na Betajnovi. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Ivan Cankar: »Kralj na Betajnovi«. V nedeljo ga bodo igrali zadnjikrat v tekoči sezoni, na kar občinstvo posebno opozarjamo. Zasedba bo sledeča: Kantor — P. Kovič, Hana, njegova žena — Gorinskova, Francka — Kraljeva, Nina — Simčičeva, Krnac — Košič, Maks — Vl. Skrbinek, župnik — J. Kovič, Bernot — Nakrst, sodnik — Gorinsk, njegova žena — Kovičeva, Lužarica — Starčeva, oskrbnik — Košuta, kmetje: Brezljag, Gale, Blaž, Raztresen, Verdonik in Podgoršek. R. Ziser J. Kovič.

O P E R A

Četrtek, 23. ob 17.: Trubadur. Prvič v letošnji sezoni. Red premierski. Petek, 24. ob 17.: Kršpin in njegova botra. Red četrtek.

Na novo našudirana uprizoritev Verdievega »Trubadurja«. Danes v četrtek bodo eli ob 17. uri »Trubadur«, ki ga je muzikalno našudiral dirigent Anton Nefat in na novo zrežiral Ciril Debevec. Izmed glavnih partij bo nova Leonora v interpretaciji Heybalove, ki jo bo pela tokrat prvič. Grofa Luno bo podal Janko, Azuceno — Golobova, Manrica — Franci, Ferranda — Tone Petrovič, bivši član naše opere iz znan po svojih nastopih v radiju, kot gost, nova bo Polajnarjeva v vlogi Ines in M. Gregorin kot cigan. Ruiza bo pel Kristančič.

Abonente reda četrtek opozarjamo, da bodo imeli izjemoma v petek predstavo opere »Kršpin in njegova botra«, abonenti reda sredi pa v nedeljo uprizoritev Verdievega »Trubadurja«, zaradi tehničnih razlogov in bližnjega sklepa abonentske sezone.

»Gospodična Tatjana, če boste še dalje gledali tako ljubko na tla, vas bom moral poljubiti!«

»Opozarjam vas na to, da tega izraza ne morem več dolgo obdržati!«

Čitajte »JUTRO!«

Mali oglasi

Službe išče
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Perica
ki lepo pere, 18ce zaposlitev. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9676-2

Gospodična
s petletno pisarniško prakso, 18ce kakršne koli, tudi časne zaposlitve. Ponudbe na ogled. Jutra pod »Močim delati«. 9679-2

Gospodična
s perfektim znanjem italijanščine v govoru in pisanju, želi službo v pisarni ali podjetju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9683-2

Prodaj
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Strešno lepenco
domačega izdelka, vse debelosti, dobavlja Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaška ulica 22, telefon 25-13. 113-6

Otroški voziček
globok, dobro ohranjen, prodam. Vodovodna cesta I-II, levo. 9669-6

Kolesa
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Kupim
otroški bicikelj. Kokalj Edo, Bleiweisova 35. 9668-7

Prodaj
3 nova moška kolesa. Ogledati od 13. do 15. ure: Tomšičeva ul. 7. 9687-11

Nov tricikelj
za 950 lir
naprodaj pri: »Merkur«, Miklošičeva 20. 9682-11

Oblacila
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Nošene obleke
prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9680-13

Sadje
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Takoj kupim
10 do 15 kg lepih marelic za kuhanje marmelade. Ponudbe na ogled. Jutra pod »Marelice«. 9674-7

Pohištvo
Beseda I. — 30, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 2.—

Tridelno omaro
samo dobro ohranjeno, kupim. Zdravil, trgovina, Ljubljana, Stari trg št. 30. 9681-12

Prodaj
modroc in blazino, približno 15 kg volne. — Ogledati od 13.30 do 14.30. Erjavčeva c. 4a, prtiličje, levo. 9672-6

Kapital
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Posojilo
20—25 tisoč lir 18cem. Vknjižba na malo posojstvo. Ponudbe na ogled. Jutra pod »Sigurnost«. 9677-16

Stanovanje
odda
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Komfortno
dvosobno stanovanje s kabineto, v novi hiši, oddam s 1. avgustom. Ponudbe na ogled. Jutra pod »Plačam vnaprej 2 leti«. 9686-21a

Stanovanja
odda
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Nagrado 200 lir
dam onemu, ki mi preškrbi enosobno stanovanje. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9652-21a

Sobo odda
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Opremljeno sobo
lepo, sčeno, za dve osebi oddam. Marmonтова ulica 41. 9688-23

Prazno veliko sobo
lepo, oddam s 1. avgustom. Devinska ul. 9, Kolerja. Ogled od 11. do 14. ure. 9678-23

Opremljeno sobo
s posebnim vzhodom iz stopnišča, oddam eni ali dvema boljšima osebam. Židovska ul. 3-II. 9675-23

Lepo sobo
s kopalnico oddam. — Resljeva c. 18-I. 9670-23

Informacije
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Gospoda
ki je pomotoma vzel dne 20. t. m. dopolnilne v pisarni Potnik in drug. Metelkova 13, listnico z osebno legitimacijo na ime Prosenč Jože, prosimo, da jo čimprej izroči v pisarni. 9671-28

Razno
Beseda I. — 60, taksa — 60, za dajanje naslova ali za tifo I. 3.—

Kupim in prodajam
umetniške predmete. slike itd. »Umetnost, Koldvorska 30. 9144-7

NIVA IN MIKI

»Strela božja, in še ta pamž!« je nadaljeval. »Zakaj ga zmerom pustiš, da vpije prav tedaj, kadar stopim v hišo? Odgovori, budalo!«

Takšen je bil njegov pozdrav. Vrgel je smučke v kot, otrkal sneg z obuvala in si vzel nov založaj tobaka. Nato je odšel iz koče, medtem ko mu je žena s tretjem v sru in z obupom na obrazu pripravljala jed. Nameril je korake v pesjak, ograjen prostor s slamnatim zaklonom na sredi.

Surovež se je bahal, da ima najbolj divje vprežne pse, kar jih premore dežela med Hudsonovim zalivom in Athabasko. Ti so bili glavni predmet njegovih prepričanj. Častilno je govoril po tem, da bi vzgojil mladega psa, ki bi zadavil bojnega »huskyja«, s katerim se je tekmeč s severa vsako zimo ob novem letu košatil na postaji.

Letos je bil določil za veliko tekmo v Fort O'Godu Neto (»Ubijalca«); dan, ko bo tvegaj svoj denar in sloves zoper Duranta, bo ravno njegov drugi rojstni dan. Poklical je Neto. Pes je z globokim renčanjem v grlu prilezel k njemu, in na Le Beaujevem obrazu se je danes prvič pokazalo nekaj, kar je bilo podobno veselju. Z zadovoljstvom je pozdravil to renčanje. Rad je opazoval zavratno rdečo iskro v Netovih očeh ter poslušal grozeče klopanje njegovih čeljusti. Vse, kar bi bila žival uteznila imeti plemenitega v krvi, ji je bil človek

z gorjačo izbil. Njiju duši sta bili mrtvi, v tem sta bila podobna drug drugemu. Po drugi strani pa je bil Neta kot pes utelešena hudoba. Prav zato ga je bil Le Beau odbral, da ga odgoji za veliko borbo.

Le Beau ga je ogledoval in stokal od globokega zadovoljstva. »Oh, kako zal si, Neta!« je navdušeno vzkliknil. »Časih kar vidim rdečo kri v tvojih peklenskih očeh — da, rdečo kri, ki bo vroča in dišeča brizgala iz Durantovega cučka, kadar mu zasadiš zobe v vratno odvodnico. In jutri te deneva na preizkušnjo; na mojo vero, lepa prilika, ki se ti ponuja s divjim psom, ki pleni po mojih pasteh in mi trga vidre na kose. Ujamem ga, in ti se boš z njim boril, dokler ne obleži na pol mrtev; tedaj mu izrujem srce, ko bo še trepetalo, in ti ga vržem, da ga požreš. Tako se ne boš imel na kaj izgovarjati, če podležu cučku, ki ga pripelje gospod Durant. Razumeš? Lep boj se nama obeta jutri. A če se ne obneseš, te ubijem. Da: enkrat samkrat mi zavajaj, pa si mrtev!«

XVI.

Tisto noč je spal Miki v naravnem zaklonu, nedaleč od Le Beaujevih pasti, kakih dvanaest milj vzhodno od koče. Ob zori, ko se je lovec v Netovem spremstvu odpravil s doma, je tudi Miki zaključil niz pokojnih sanj in zapustil skrivališče. V snu je bil znova preživel prve tedne po izgubi gospodarja, ko sta bila z Nivo neločljiva tovariša; zdaj, ko je stal zunaj in gledal, čde sence razblinjajo v svetlobi belega dne, so mu bili ti prividi še vedno pred očmi in so ga navdajali s tolikani

nemirnim občutkom zapuščenosti, da je nehote ječal. Ko bi ga bil Le Beau videl tako vzravnanega v prvih žarkih bledega solnca, bi mu bile besede, ki jih je ponavljaj Ubijalcu, obtičale v grlu. Kajti Miki je bil za svojih enajst mesecev pravi velikan. Tehtal je šestdeset funtov, pri tem pa ni imel niti za unčo masti. Njegovo telo je bilo vitko in mršavo kakor telo volka. Imel je zaletne prsi, na katerih so se ob gibanju valile mišice kakor vrvi. Njegove šape so bile podobne šapam očeta Hele, velikega mackenzijca, in njegove čeljusti so, kadar je bilo treba, z lahkoto trle kosti severnega jelena.

Od enajstih mesecev njegovega življenja ga je bila osem mesecev vzgajala samota; ta ga je bila prekalila, da je postal trd kakor jeklo. Ne da bi se ji smilila njegova mladost, ga je gnetla v svoji okrutni šoli; naučila ga je boriti se za življenje, ubijati, da ga ne bi drugi ubili, in rabiti najprej možgane, potem šele čeljusti. Z močjo je bil Neta enak, s postavbo pa dvakrat večji od njega; povrhu moči ga je odlikovala spretnost in urnost, do kakršne bi se bil Neta težko kdaj povzp. Narava ga je bila dobro pripravila za današnji dan.

V trenutku, ko je solnce obsijalo gozd, je Miki krenil proti črti Le Beaujevih nastav. Ko je prišel do lovčeve sčonje sledi, mu je udaril v nosnice močan duh po človeku. Temu duhu se je bil sicer privadil, a nezaupanje, s katerim ga je navdajal, ga ni bilo minilo. Mikal ga je še vedno, hkratu pa je zbujal v njem nerazločljiv strah, čeprav ni imel moči, da bi se odtrgal od njega in zbežal. Zadnje dni je bil trikrat videl človeško zver, in

enkrat je bil skrit komaj deset metrov od lovca, ko je šel mimo.

Tisto jutro se je napotil naravnost proti nizavi, kjer je mrголоle zajcev; tod so najbolj pogosto cepali v »kekeke« ali majhne zaklone, napravljene iz cedrovih vej in polen, da ne bi sneg zametel nastavljenih valj. Toliko jih je bilo, da so postajali prava nadloga. Kadar je bil Le Beau na obhodu, je našel skoraj v vsaki tretji pasti zajca namesto dragocenih kozuharjev. A koder je mnogo zajcev, je tudi mnogo vider in risov, in tako je Le Beau vzlic svoji jezi na male gladalce nastavljal na tistih krajih. Zdal pa ni imel opravka samo z zajci, temveč tudi z divjim psom. Srce mu je plamenelo od naprejšnje maščevalnosti, ko se je pri svetlobi jutrnjega solnca divzjal naprej. Ubijalec je na povodu tekla za njim. Miki je pravkar ovohaval prvi zaklon, ko sta Le Beau in Neta dospela na močvirnato ozemlje.

V tem »kekeku« je bil prejšnje jutro zadavil vidro; zdaj je bil prazen, še kol za vabo je bil odnesen, in v pasti ni bilo nobene živali. Četrtilie dalje je prišel pes do drugega zaklona, ki je bil takisto prazen. Nekoliko presenečen je šel dalje do tretjega. Tu je stal nekaj minut, preden se je približal, in nezaupljivo vohal v zrak. Človekovi sledovi so bili tu še bolj očitni: sneg je bil pošten in duh po Le Beauju tako močan, da se je Miki v prvem trenutku ozrl, češ, ali ne stoji osebno kje blizu. Nato je krenil naprej, a tako, da je imel vhod v zaklon na obeh. Velikanski zajec je bil zaprt v »kekeku« in mu je strmel naproti s svojimi okroglimi očmi.